

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023

Projekt 1.0.

Marzec 2017

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

*Projekt „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica”
jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu
Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa
przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie
przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Małopolskiego.*

INICJATYWAŁOKALNA.PL

InicjatywaLokalna.pl
ul. Targowa 18/609, 25-520 Kielce
tel./fax 41 343 01 24
e-mail: biuro@inicjatywalokalna.pl
www.inicjatywalokalna.pl

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem	8
2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	11
II. Część diagnostyczno-analityczna	21
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	21
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	24
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	29
III. Część programowa	62
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	62
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	62
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	62
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2016–2023.....	65
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	66
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	80
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	83
3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.....	90
IV. Część wdrożeniowa.....	92
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	92
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	92
1.2. Harmonogram realizacji programu	95
1.3. Public relations dokumentu.....	98
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	99
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	100
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	104
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	106
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	114
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	114
6. Sposób realizacji dokumentu, a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	115
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej.....	115
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	115
Spis fotografii.....	117
Spis map	117

Spis schematów	118
Spis tabel	118
Spis wykresów.....	119
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	121

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach jednostek samorządu, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących działania w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, a tym samym odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego na terenie gminy.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), *rewitalizacja* stanowi „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji (...)”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Gminy na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”¹. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

---

¹ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 7–8.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023 (zwany dalej GPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*, a także *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Kamienica w latach 2016–2023, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe oraz uzupełniające projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł ich finansowania.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz

grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu zaopiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowały przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także obowiązujące *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica* – obejmowało następujące etapy:
  - 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej zarówno z Urzędu Gminy Kamienica, jak i instytucji zewnętrznych;
  - 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
  - 3) przeprowadzenie w dniach od 28.09.2016 roku do 25.11.2016 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;

- 4) przedstawienie Radzie Gminy Kamienica przez Wójta Gminy Kamienica wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji na terenie gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice w skalach 1:5 000 i 1:2 000 z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu *Ustawy z dnia 17 maja 1989 roku – Prawo Geodezyjne i Kartograficzne*, a także informacją podsumowującą przeprowadzone konsultacje społeczne;
  - 5) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Kamienica *Uchwały Nr XIX/168/16 w dniu 6 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica*;
  - 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 13.12.2016 roku wraz z załącznikami, tj. mapami obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego jako poz. 7579, z uwagi na fakt, że jest to akt prawa miejscowego.
- II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:
- 1) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Kamienica *Uchwały nr XIX/171/16 z dnia 28 grudnia 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* (po 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica, która jest aktem prawa miejscowego);
  - 2) obwieszczenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (w zakładce „Rewitalizacja” w dniu 04.01.2017 roku), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Kamienica w dniu 04.01.2017 roku) oraz w prasie lokalnej: „Głos Limanowski” Nr 1(109) styczeń 2017;
  - 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy

- planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
- 4) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji założeń projektu 1.0 dokumentu z Komitetem Rewitalizacji;
  - 5) opracowanie i przeprowadzenie zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu;
  - 6) wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 14 dni – terminu ustalonego przez Wójta Gminy Kamienica zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji;
  - 7) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie (RDOŚ) o uzgodnienie, co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
  - 8) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Gminy Kamienica.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3, części IV niniejszego dokumentu *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego przy współdziałaniu (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonych podobszarów, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentów strategicznych i planistycznych ²
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	<p><i>Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</i></p> <p>Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych:</p> <p><i>CEL 1</i> Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata.</p> <p><i>CEL 4</i> Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p><i>CEL 5</i> Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p>
POZIOM KRAJOWY		
2.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	<p><i>Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna;</i></p> <p><i>Cel 3</i> Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki;</p> <p><i>Cel 6</i> Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;</p> <p><i>Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny;</i></p> <p><i>Cel 8</i> Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;</p>

² Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		<p><i>Obszar</i> Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny: <i>Cel 11</i> Wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p><i>Obszar strategiczny:</i> Sprawne i efektywne państwo, <i>Cel 3</i> Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, <i>kierunek interwencji:</i> rozwój kapitału społecznego.</p> <p><i>Obszar strategiczny:</i> Konkurencyjna gospodarka, <i>Cel 4</i> Rozwój kapitału ludzkiego, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p><i>Obszar strategiczny:</i> Spójność społeczna i terytorialna, <i>Cel 1</i> Integracja społeczna, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.</p>
4.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p><i>Cel strategiczny:</i> Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.</p> <p><i>Cel 2.</i> Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</p> <p><i>Kierunek działań polityki przestrzennej:</i> Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. <i>Działanie:</i> Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.</p>
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<p><i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p><i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
6.	Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020	<p><i>Cel główny:</i> Polska Południowa nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy.</p> <p><i>Cel strategiczny 2:</i> Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych.</p> <p><i>Kierunek interwencji 2.1</i> Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.</p>
POZIOM REGIONALNY, SUBREGIONALNY I LOKALNY		
7.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011–2020	<p><i>Misja:</i> Małopolska atrakcyjnym miejscem życia, pracy i spędzania czasu wolnego, europejskim regionem wiedzy i aktywności, silnym wartościami uniwersalnymi, tożsamością i aspiracjami swoich mieszkańców, świadomie czerpiącym z dziedzictwa i przestrzeni regionalnej, tworzącym szanse na rozwój ludzi i nowoczesnej gospodarki.</p> <p>Cele rewitalizacji są spójne w szczególności z następującymi elementami struktury celów <i>Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011–2020:</i></p> <p><i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim;</p>

		<p><i>Cel strategiczny:</i> Silna pozycja Małopolski jako regionu atrakcyjnego dla inwestycji, opartej na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców;</p> <p>1.1 Rozwój kapitału intelektualnego;</p> <p>1.4 Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia;</p> <p><i>Cel strategiczny:</i> Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Małopolski w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym;</p> <p>6.2 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia;</p> <p>6.3 Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna;</p>
8.	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego</p>	<p><i>Cel generalny:</i> Harmonijne gospodarowanie przestrzenią jako podstawa dynamicznego i zrównoważonego rozwoju województwa.</p> <p>Pole Strategii – Mieszkańcy:</p> <p>A.1 Elastyczny, łatwo dostosowujący się do zmian społeczno-gospodarczych system edukacji.</p> <p>A.2 Środowisko promujące przedsiębiorczość i aktywność obywateli.</p> <p>A.3 Spójne, solidarne i bezpieczne społeczności.</p> <p>A.4 Silna rodzina i zdrowy styl życia.</p> <p>Pole Strategii – Pejzaż:</p> <p>B.1 Zlikwidowanie zaniedbań w ochronie środowiska.</p> <p>B.2 Racjonalne gospodarowanie środowiskiem.</p> <p>B.4 Kształtowanie krajobrazu kulturowego.</p> <p>Pole Strategii – Gospodarstwo:</p> <p>C.4 Rozwinięte przemysły „regionalnej szansy”.</p> <p>Pole Strategii – Więzi:</p> <p>D.3 Infrastruktura konieczna dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego.</p>
9.	<p>Program Strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2020</p>	<p>Priorytet 2. Rozwój infrastruktury gospodarki opartej na wiedzy. Działanie D. System zachęt dla rozwoju przedsiębiorczości.</p> <p>Priorytet 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego. Działanie G. Rozwój usług elektronicznych oraz interoperacyjnych platform cyfrowych.</p>
10.	<p>Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego³</p>	<p><i>Obszar strategiczny II: TURYSTYKA I KULTURA</i></p> <p><i>Cel 1:</i> Istnieją regionalne produkty turystyczne wykreowane w oparciu o wzmocnienie walorów naturalnych, ożywienie tradycji i folkloru, rozszerzenie wachlarza usług i podniesienie ich jakości.</p> <p><i>Cel 2:</i> Działa system informacji i promocji turystycznej powiatu oraz marketingu produktów turystycznych.</p> <p><i>Obszar strategiczny III: PROMOCJA ZATRUDNIENIA I AKTYWIZACJA LOKALNEGO RYNKU PRACY</i></p> <p><i>Cel 1:</i> Istnieją warunki do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości i pozyskania inwestorów.</p> <p><i>Cel 2:</i> Stymulowanie powstawania mikroprzedsiębiorstw – zbudowanie systemu pomocy osobom zamierzającym rozpocząć własną działalność gospodarczą.</p> <p><i>Cel 3:</i> Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy.</p>

³ Załącznik nr 2 do Uchwały Nr XIII/133/16 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie: zmiany Uchwały nr VI/66/15 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 17 czerwca 2015 r w sprawie zmiany Uchwały nr IX/77/99 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 25 sierpnia 1999 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego.

		<p><i>Cel 4:</i> Aktywizacja osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (młodzież w wieku do 25 lat, osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, osoby w wieku powyżej 50 lat, kobiety).</p> <p><i>Cel 5:</i> Poprawa zdolności do zatrudnienia – dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych uprawnionych do potrzeb lokalnego rynku pracy.</p> <p><i>Cel 6:</i> Rozwój dialogu społecznego i partnerstwa na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy.</p> <p><i>Obszar strategiczny IV: OCHONA ŚRODOWISKA</i></p> <p><i>Cel 1:</i> Czyste środowisko – dzięki właściwej gospodarce odpadami, poprawie jakości powietrza i ochronie przed hałasem.</p> <p><i>Cel 2:</i> Walory krajobrazowe i przyrodnicze powiatu są chronione i rewitalizowane.</p> <p><i>Obszar strategiczny V: INFRASTRUKTURA</i></p> <p><i>Cel 1:</i> Sieć komunikacyjna jest dostosowana do potrzeb lokalnych, rozwoju turystyki oraz tranzytu.</p> <p><i>Cel 2:</i> Dostępność infrastruktury techniczno-społecznej.</p> <p><i>Cel 3:</i> Wzrost dostępności do opieki zdrowotnej.</p> <p><i>Obszar strategiczny VI: EDUKACJA</i></p> <p><i>Cel 1:</i> Wzrasta wskaźnik osób z wykształceniem średnim i wyższym.</p>
11.	Strategia Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023	<p><i>Wizja 2023:</i> Gmina Kamienica „zielonym” uzdrowiskiem, miejscem wykorzystującym walory naturalne do rozwoju społeczno-gospodarczego, oferującym wysokiej jakości usługi przyrodolecnicze i turystyczne.</p> <p><i>Misja:</i> Tworząc możliwości do aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w harmonii ze środowiskiem naturalnym, zapewniamy wysoką jakość życia oraz rozwijamy funkcję turystyczno-uzdrowiskową Gminy Kamienica.</p> <p><i>Cel strategiczny 1:</i> Gmina Kamienica nowoczesnym i chętnie odwiedzanym obszarem turystyczno-uzdrowiskowym.</p> <p><i>Cel operacyjny 1.2</i> Wykorzystanie potencjału kulturowego i naturalnego regionu.</p> <p><i>Działanie 1.2.1.</i> Organizacja wydarzeń kulturalnych oraz promujących lokalnych artystów i tradycje obszaru.</p> <p><i>Działanie 1.2.2</i> Współpraca ponadlokalna zorientowana na rozwój turystyki.</p> <p><i>Działanie 1.2.3</i> Tworzenie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.</p> <p><i>Cel strategiczny 2:</i> Wysoka jakość życia na obszarze Gminy Kamienica,</p> <p><i>Cel operacyjny 2.1</i> Wysoka jakość usług publicznych.</p> <p><i>Działanie 2.1.1</i> Rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej.</p> <p><i>Działanie 2.1.2</i> Wzrost dostępu i jakości usług publicznych.</p> <p><i>Działanie 2.1.3</i> Ochrona środowiska naturalnego i ograniczenie emisji zanieczyszczeń.</p> <p><i>Cel operacyjny 2.2</i> Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców.</p> <p><i>Działanie 2.2.1</i> Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.</p> <p><i>Działanie 2.2.2</i> Budowanie partnerstw międzysektorowych i wspieranie inicjatyw oddolnych.</p>
12.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania	<p><i>Cel główny:</i> rozwój funkcji sanatoryjnej do poziomu liczącego się w regionie ośrodka, w oparciu o te atuty stworzenie warunków do stałej poprawy jakości życia mieszkańców.</p> <p>1. <i>Cel strategiczny 1:</i> podniesienie atrakcyjności Gminy Kamienica i wzrost jej konkurencyjności w stosunku do gmin sąsiednich;</p>

	<p>przestrzennego Gminy Kamienica</p>	<p>2. <i>Cel strategiczny 2:</i> utrwalenie i kształtowanie tożsamości Gminy w oparciu o wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego – co wiąże się z ochroną tych wartości przez rozwój zrównoważony;</p> <p>3. <i>Cel strategiczny 3:</i> zaspokojenie potrzeb komunalnych przy zapewnieniu warunków ładu przestrzennego;</p> <p>Kierunki polityki przestrzennej utworzone w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrony środowiska, • ochrony dóbr kultury, • pozostałych ponadlokalnych celów publicznych proponowanych w Studium, • odniesienia do dalszego rozwoju gospodarczego gminy, • poprawy warunków życia mieszkańców oraz zapewnienia powszechnej dostępności dóbr, usług i informacji i wysokiej jakości obsługi ponadlokalnej, • gospodarowania mieniem komunalnym, • zwiększenia efektywności gospodarowania terenami.
<p>13.</p>	<p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kamienica na lata 2013–2020</p>	<p><i>Misja polityki społecznej:</i> Integracja społeczności lokalnej oraz zapewnienie mieszkańcom Gminy Kamienica możliwości zaspokojenia swoich potrzeb w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i ciągłość rozwoju gminy.</p> <p><i>Priorytet:</i> Kompleksowa działalność w zakresie zapobiegania bezrobociu, łagodzenia jego skutków oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych.</p> <p><i>Cele strategiczne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy; • przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia. <p><i>Priorytet:</i> Podejmowanie działań, przy aktywnym uczestnictwie osób niepełnosprawnych, zmierzających do osiągnięcia poprawy ich funkcjonowania, jakości życia i integracji ze społeczeństwem.</p> <p><i>Cele strategiczne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych; • doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym; • zintegrowanie działań samorządu, organizacji społecznych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych. <p><i>Priorytet:</i> Kompleksowa pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi lub zagrożonych takim zjawiskiem, mająca na celu niedopuszczenie do pogłębiania się lub wystąpienia patologii rodzinnych.</p> <p><i>Cele strategiczne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zminimalizowanie zjawiska bezradności opiekuńczo-wychowawczej na terenie gminy; • zapobieganie kształtowaniu się postaw alienacyjnych u dzieci z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. <p><i>Priorytet:</i> Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych, inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w gminie, przeciwdziałania powstawaniu i usuwanie następstw nadużywania alkoholu.</p> <p><i>Cele strategiczne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;

		<ul style="list-style-type: none"> • wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych; • prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży; • udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy, wsparcia psychospołecznego, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. <p><i>Priorytet:</i> Tworzenie warunków bezpiecznego, niezależnego i godnego życia osób starszych.</p> <p><i>Cele strategiczne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenie uczestnictwa w życiu społecznym; • zminimalizowanie poczucia izolacji osób starszych samotnych; • pozostawienie ludzi starszych jak najdłużej w środowisku zamieszkania.
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

*Strategia Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023*⁴ wskazuje, że głównym problemem na terenie Gminy Kamienica jest: *Niedostateczne wykorzystanie potencjału przyrodniczo-leczniczego gminy do aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców gminy w zakresie usług turystycznych*⁵. Do głównych przyczyn jego powstania zalicza się m.in.: niewystarczającą jakością i dostępnością usług publicznych, słabą aktywność społeczną mieszkańców oraz brak wspólnych priorytetów rozwoju gminy, słabo rozwinięty system wewnętrznej i zewnętrznej informacji turystycznej, niewystarczającą świadomość mieszkańców co do możliwości rozwoju jakie może dawać status gminy uzdrowiskowej, a także niewystarczającą pracę trójsektorową na rzecz rozwoju gminy. Skutki tego typu problemów są następujące: mała liczba turystów odwiedzających Gminę Kamienica, mała rozpoznawalność gminy pod względem turystycznym, wysoki udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, niskie wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych, a także mała ilość przedsiębiorstw świadczących usługi uzdrowiskowe i turystyczne⁶. W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji sformułowano wizję, misję, dwa cele strategiczne oraz cztery cele operacyjne. Wizja 2023 Gminy Kamienica brzmi: *Gmina Kamienica „zielonym” uzdrowiskiem, miejscem wykorzystującym walory naturalne do rozwoju społeczno-gospodarczego, oferującym wysokiej jakości usługi przyrodolecnicze i turystyczne*⁷.

⁴ Strategia Rozwoju Gminy Kamienica 2016–2023 przyjęta Uchwałą Nr XV/140/16 Rady Gminy Kamienica w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023.

⁵ Strategia Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023, s. 16.

⁶ jw., s. 16.

⁷ Strategia Rozwoju Gminy Kamienica na lata 2016–2023, s.19.

Do celów operacyjnych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania. Realizacja przedstawionych w Strategii zadań posłuży do zrealizowania misji gminy. Szczególnie ważnymi, z punktu widzenia planowanej rewitalizacji w Gminie Kamienica, są cele operacyjne i przyporządkowane do nich działania priorytetowe Strategii, zakładające:

- wykorzystanie potencjału kulturowego i naturalnego regionu (*cel operacyjny 1.2. Wykorzystanie potencjału kulturowego i naturalnego regionu, działanie priorytetowe 1.2.1. Organizacja wydarzeń kulturalnych oraz promujących lokalnych artystów i tradycje obszaru; działanie priorytetowe 1.2.2. Współpraca ponadlokalna zorientowana na rozwój turystyki; działanie priorytetowe 1.2.3. Tworzenie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej*);
- wysoką jakość usług publicznych (*cel operacyjny 2.1. Wysoka jakość usług publicznych; działanie priorytetowe 2.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej; działanie priorytetowe 2.1.2. Wzrost dostępu i jakości usług publicznych; działanie priorytetowe 2.1.3. Ochrona środowiska naturalnego i ograniczenie emisji zanieczyszczeń*);
- aktywność przedsiębiorczą i społeczną mieszkańców (*cel operacyjny 2.1. Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców; działanie priorytetowe 2.2.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców; działanie priorytetowe 2.2.2. Budowanie partnerstw międzysektorowych i wspieranie inicjatyw oddolnych*).

Jednym z głównych planowanych w Strategii zadań w ramach 2 celu strategicznego, dla celu operacyjnego 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych*, w zakresie działania 2.1.1. *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej*, jest zadanie pn. „Opracowanie i wdrożenie Programu Rewitalizacji”⁸.

Ponadto w Strategii przeanalizowane są źródła finansowania różnych zadań strategicznych ze wskazaniem priorytetów inwestycyjnych. Strategia zakłada, że wiele z projektów infrastrukturalnych wskazanych w dokumencie będzie finansowanych z osi priorytetowej 11 „Rewitalizacja przestrzeni regionalnej”.

Realizacja powyższych celów strategicznych, operacyjnych i działań priorytetowych osadzona będzie w planowanym procesie rewitalizacji do przeprowadzenia na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w Gminie Kamienica. Poprzez zaplanowane działania (opisane

---

⁸ jw., s. 26.

szeroko w części programowej dokumentu – rozdział III) zostaną zrealizowane cele operacyjne i działania priorytetowe Strategii Rozwoju dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców, dostępu do wysokiej jakości usług publicznych przy zachowaniu ładu przestrzennego i ochrony środowiska, prowadzące do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica*⁹ jest podstawowym dokumentem ustalającym i określającym politykę zagospodarowania przestrzennego, które określa kierunki zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Kamienica. W Studium wyznaczono cele oraz kierunki działań i rozwoju w zakresie funkcji: społecznych, technicznych, środowiskowych, mieszkaniowych, turystycznych i sanatoryjnych, rekreacyjnych oraz kulturowych. Podczas wdrażania procesu rewitalizacji na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, zlokalizowanych na terenie Gminy Kamienica, realizowane będą cele strategiczne oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające ze Studium, w tym m.in.:

Cel główny: rozwój funkcji sanatoryjnej do poziomu liczącego się w regionie ośrodka, w oparciu o te atuty stworzenie warunków do stałej poprawy jakości życia mieszkańców;

Cel strategiczny 1: podniesienie atrakcyjności Gminy Kamienica i wzrost jej konkurencyjności w stosunku do gmin sąsiednich;

Cel strategiczny 2: utrwalenie i kształtowanie tożsamości Gminy w oparciu o wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego – co wiąże się z ochroną tych wartości przez rozwój zrównoważony;

Cel strategiczny 3: zaspokojenie potrzeb komunalnych przy zapewnieniu warunków ładu przestrzennego¹⁰.

W dokumencie określono też kierunki polityki przestrzennej realizowane w Studium z zakresu¹¹:

1. ochrony środowiska,
2. ochrony dóbr kultury,
3. pozostałych ponadlokalnych celów publicznych proponowanych w Studium,

---

⁹ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica* przyjęte Uchwałą Nr X/82/1999 Rady Gminy Kamienica z dnia 28 grudnia 1999 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamienica.

¹⁰ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica*, s.2–5.

¹¹ jw., s. 3–5.

4. odniesienia do dalszego rozwoju gospodarczego gminy,
5. poprawy warunków życia mieszkańców oraz zapewnienia powszechnej dostępności dóbr, usług i informacji i wysokiej jakości obsługi ponadlokalnej,
6. gospodarowania mieniem komunalnym,
7. zwiększenia efektywności gospodarowania terenami.

Każdemu z zakresów w opracowaniu zostały również przyporządkowane konkretne działania. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienica* jest podstawowym dokumentem planistycznym, który określa politykę przestrzenną gminy. Mimo tego, że był konstruowany dla wcześniejszego okresu (w roku 1999), obowiązuje nadal, a problemy, które były obecne w tamtym okresie, w wielu przypadkach są aktualne, podobnie jak wiele celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego również jest komplementarnych z założeniami odnoszącymi się do aktualnie opracowywanego Gminnego Programu Rewitalizacji. W związku z powyższym realizacja planowanych założeń rewitalizacyjnych w Gminie Kamienica zostanie przeprowadzona zgodnie z politykami przestrzennymi gminy, rozwiązując negatywne zjawiska występujące na terenie rewitalizacji.

*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamienica na lata 2013–2020*¹² jest dokumentem stanowiącym podstawę do realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych, które przyczyniać się będą do poprawy warunków życia mieszkańców gminy, zwłaszcza tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

W ramach realizacji Strategii wyznaczono 6 priorytetów, które zostaną osiągnięte poprzez realizację celów strategicznych, skupiających się wokół misji strategii społecznej: *Integracja społeczności lokalnej oraz zapewnienie mieszkańcom Gminy Kamienica możliwości zaspokojenia swoich potrzeb w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i ciągłość rozwoju gminy*¹³. Na podstawie rzeczywistych problemów społeczności lokalnej – bezrobocia, problemów z zatrudnieniem itp. określono w dokumencie następujące cele strategiczne w ramach Strategii¹⁴:

- wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy;

---

¹² *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamienica na lata 2013–2020* przyjęta Uchwałą Nr XXV/192/13 Rady Gminy Kamienica z dnia 11 czerwca 2013 r. w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamienica na lata 2013–2020.

¹³ *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamienica na lata 2013–2020*, s. 25.

¹⁴ jw., s. 26–47.

- przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia;
- wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych;
- doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym;
- zintegrowanie działań samorządu, organizacji społecznych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych;
- zminimalizowanie zjawiska bezradności opiekuńczo-wychowawczej na terenie gminy;
- zwiększenie dostępności pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy, wsparcia psychospołecznego, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenie uczestnictwa w życiu społecznym;
- zminimalizowanie poczucia izolacji osób starszych samotnych.

Wdrożenie wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest komplementarne z priorytetami Strategii, tj. aktywizacją społeczną, poprawą jakości życia mieszkańców w tym osób starszych i niepełnosprawnych, zmniejszeniem zagrożenia występowania zjawisk patologicznych, skuteczną pomocą w rozwiązywaniu problemów. Realizacja założeń zarówno Programu Rewitalizacji jak i Strategii przyczyniają się do niwelowania i zahamowania negatywnych procesów w sferze społecznej, zwłaszcza z uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ostatecznym efektem działań będzie wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, budowanie więzi społecznych oraz zwiększenie stopnia integracji mieszkańców.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica*¹⁵. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy i Wytycznych, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych. Skale negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery,

---

¹⁵ Diagnoza stanowi załącznik 3 do *Uchwały Nr XIX/168/16 Rady Gminy z dnia 6 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica* (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 2016 r. poz. 7579).

które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”¹⁶.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Kamienica podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym na terenie objętym opracowaniem gminy przyjęto podział na sołectwa. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Kamienica z podziałem na jednostki strukturalne. Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 35 wskaźników ustalonych na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Gminy Kamienica, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy i instytucji zewnętrznych, m.in.: Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej, Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Limanowej, Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk,

---

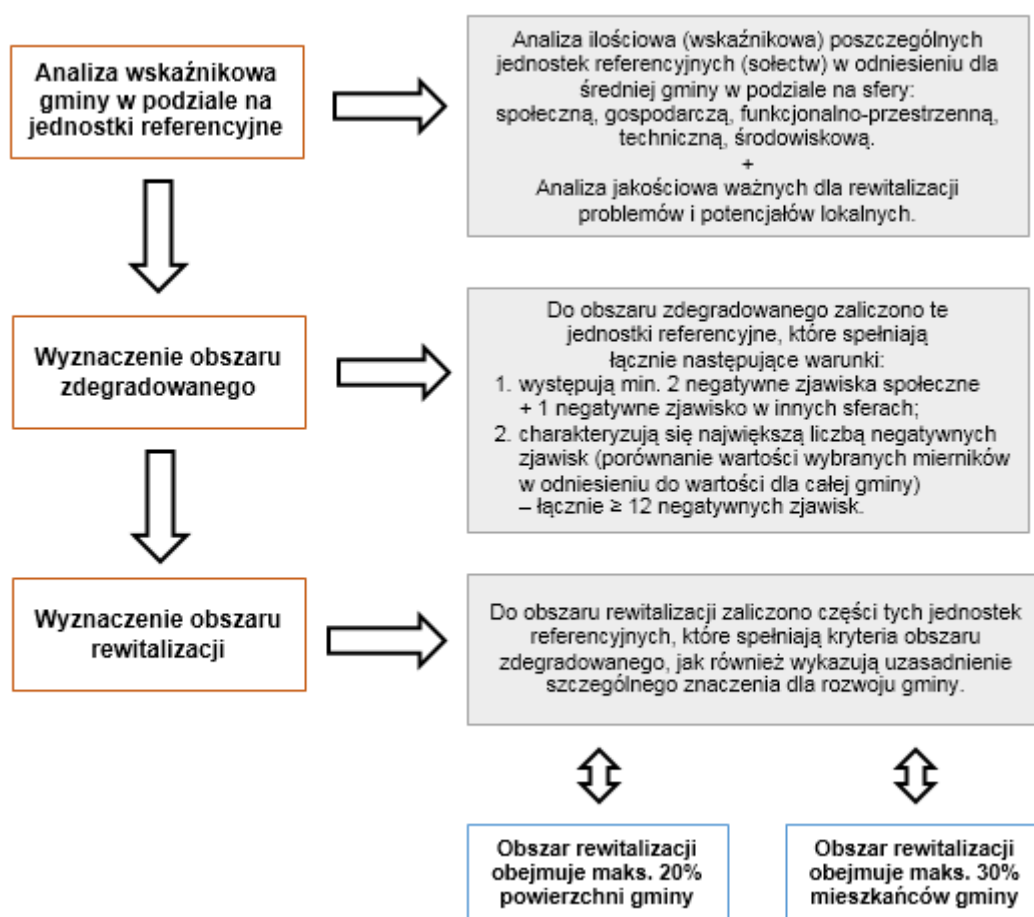
¹⁶ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, s. 6–7.

o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Kamienica przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji *obszar zdegradowany* charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 12 .

Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Kamienica obejmuje sołectwa: Szczawa (20), Zalesie (17) i Kamienica Górna (12).

Wskazany obszar zajmuje 49,96 km², co stanowi 52,3% powierzchni gminy i w 2014 roku był zamieszkiwany przez 5 353 osoby, tj. 67,8% ogółu mieszkańców gminy.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji, *obszar rewitalizacji* to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz technicznej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

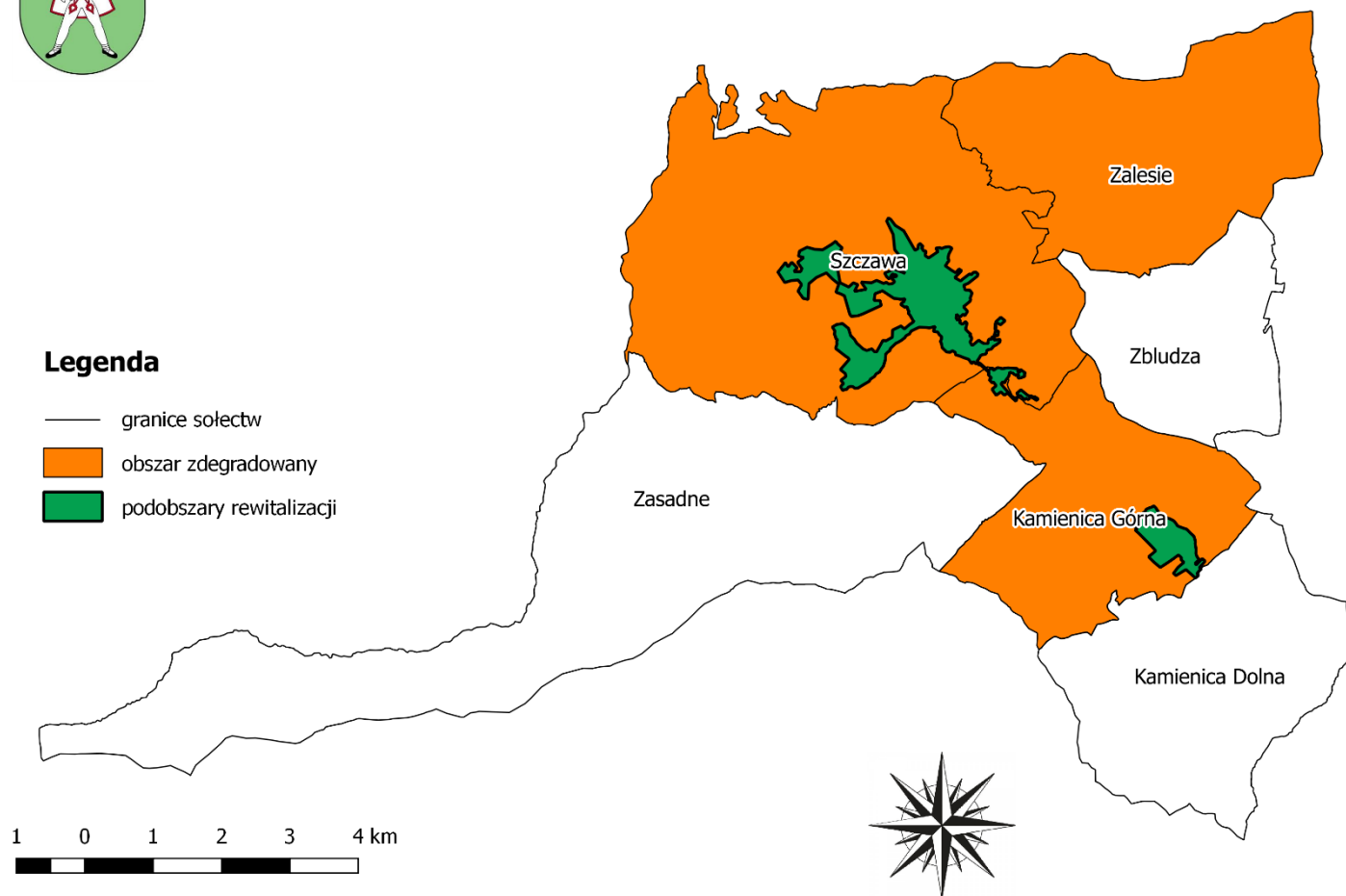
W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji podzielony na dwa podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Obejmują one części sołectw: Kamienica Górna oraz Szczawa.

Wyznaczony podobszar rewitalizacji I zajmuje powierzchnię 0,52 km² (0,55% powierzchni ogółem gminy) i w 2014 roku był zamieszkały przez 753 osoby (9,54% mieszkańców ogółem gminy). Natomiast podobszar rewitalizacji II zajmuje powierzchnię 1,98 km² (2,07% powierzchni ogółem gminy) i był zamieszkały przez 1 354 osoby (17,15% mieszkańców ogółem gminy). Łącznie podobszary zajmują powierzchnię 2,50 km² (2,62% powierzchni ogółem gminy) oraz w 2014 roku był zamieszkały przez 2 107 osób (26,68% mieszkańców ogółem gminy). Wartości nie przekraczają limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

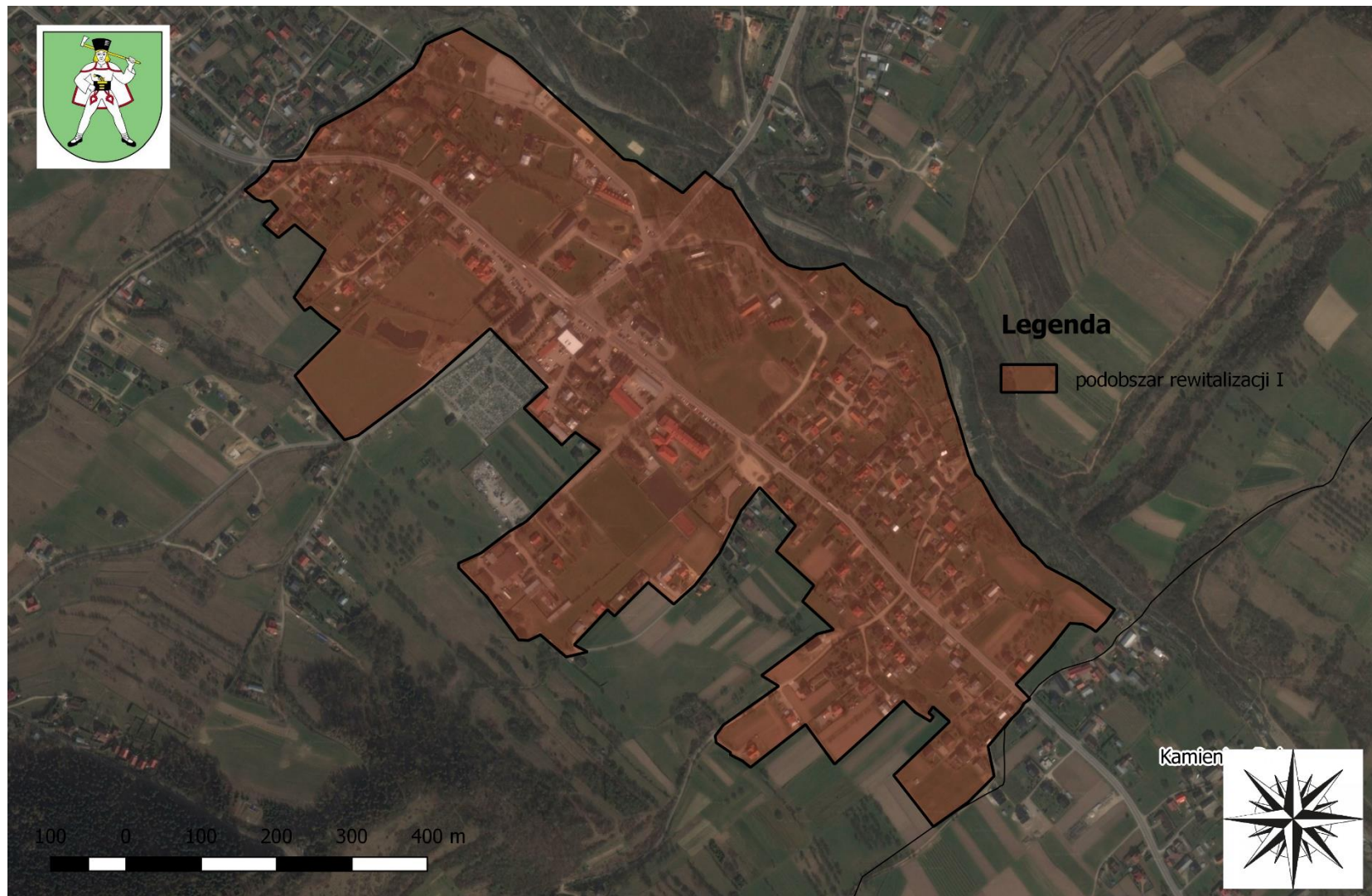
Lokalizację podobszarów rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawia mapa 1, natomiast szczegółowy przebieg granic podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica prezentują mapy 2 i 3.

Mapa 1 Lokalizacja podobszarów rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Kamienica

Źródło: Opracowanie własne

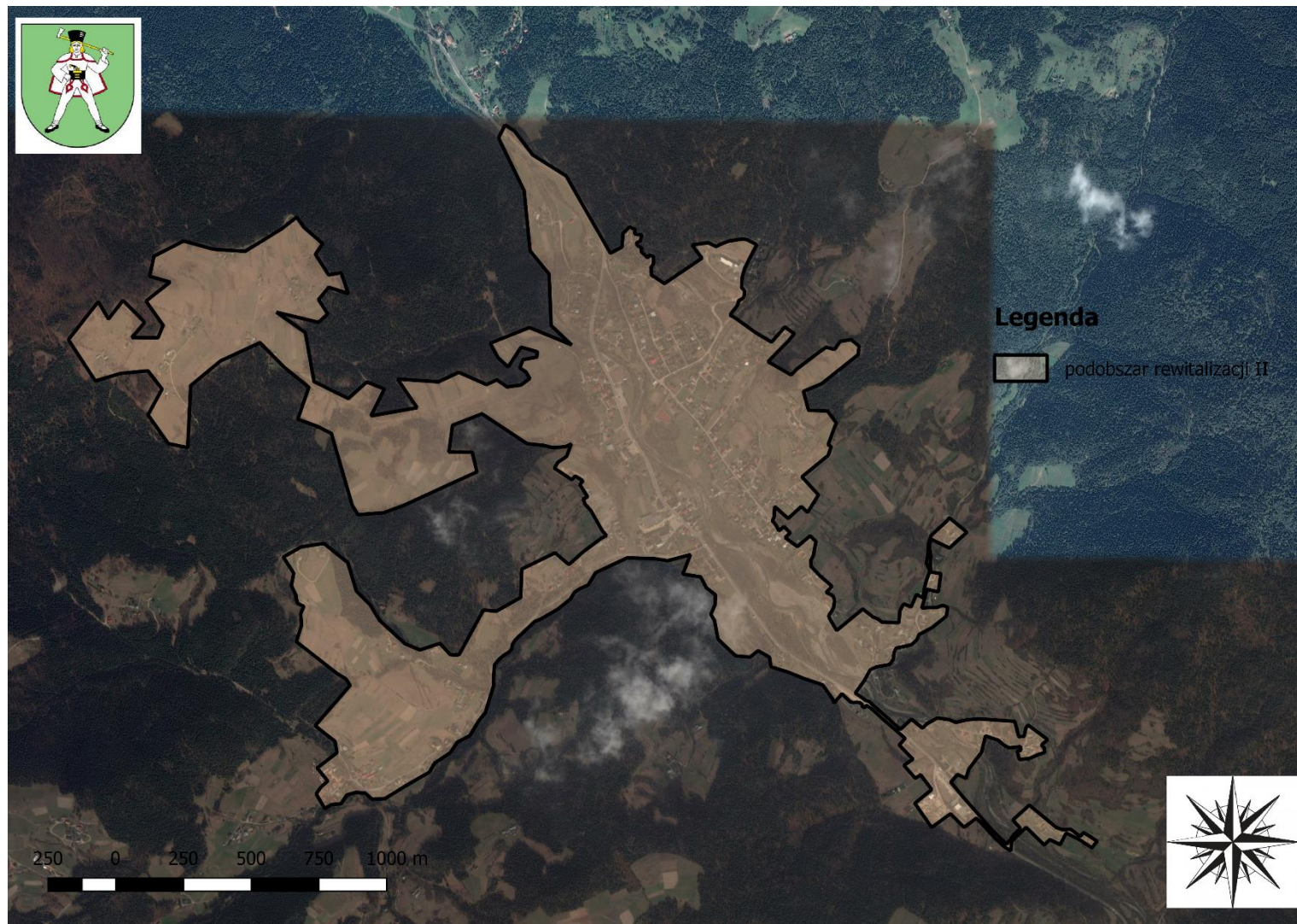
Mapa 2 Granice wyznaczonego podobszaru rewitalizacji I na terenie Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

Mapa 3 Granice wyznaczonego podobszaru rewitalizacji II na terenie Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonych podobszarów obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową (schemat 2). Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

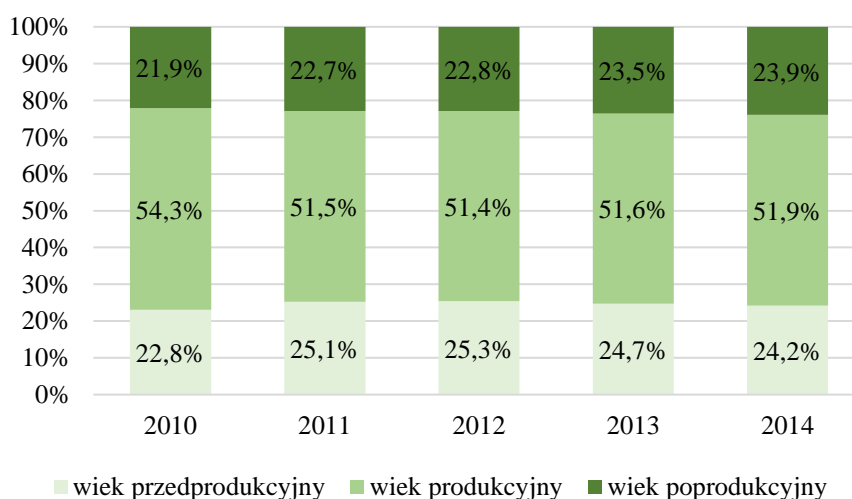
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje wpływają nie tylko na liczbę ludności, ale także na jej strukturę wiekową. Analizując udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem poszczególnych podobszarów rewitalizacji (wykres 1 i 2) należy wskazać, że w 2014 roku mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowili 24,2% ludności na I podobszarze oraz 23,0% ludności na II podobszarze, w wieku produkcyjnym 51,9% – I podobszar i 62,5% – II podobszar, natomiast w wieku poprodukcyjnym odpowiednio w I podobszarze – 23,9% i w II podobszarze – 14,5%. Należy podkreślić, że podobszar II charakteryzuje się większym o ponad 10% udziałem osób w wieku produkcyjnym w stosunku do podobszaru I, co wskazuje na większy kapitał społeczny podobszaru II (wykres 3). Należy również zaznaczyć, że w ciągu kilku następnych lat będzie można zauważyć pogłębiającą się tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy. Zjawisko starzenia się społeczeństwa jest problemem głównie w I podobszarze rewitalizacji. W podobszarze II, pomimo iż tendencja do wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym jest rosnąca, grupa osób starszych jest znacznie mniejsza od pozostałych. Zjawisko starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym zaniechaniu kompleksowych działań rewitalizacyjnych może spowodować „wyludnianie się” obszarów, a co za tym idzie również brak osób zdolnych do podjęcia pracy zarobkowej.

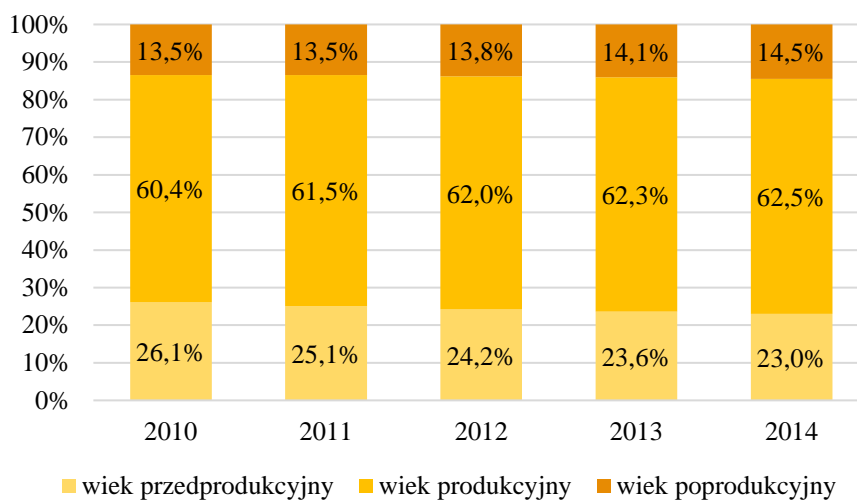
Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w latach 2010–2014 na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

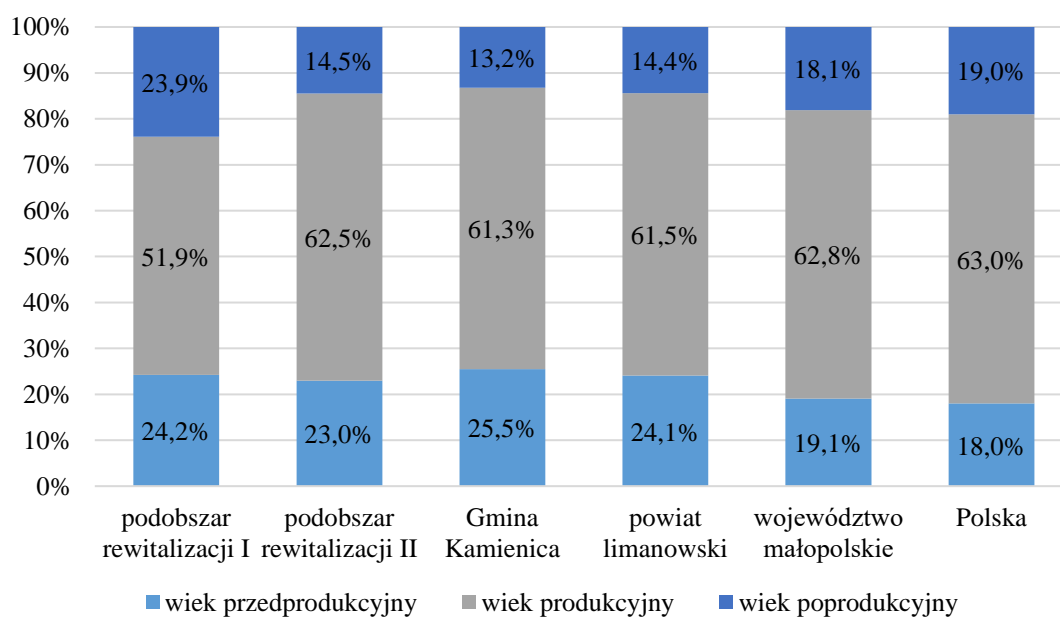

Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w latach 2010–2014 na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

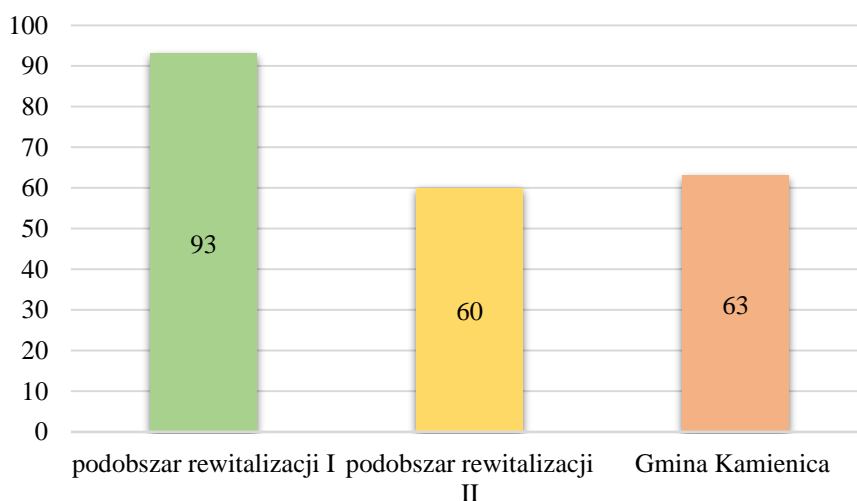
Wykres 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i średnich dla Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego oraz Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

Potwierdzeniem tego faktu jest wskaźnik obciążenia demograficznego (wykres 4), odnoszący się do liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na każde 100 osób w wieku produkcyjnym, który w 2014 roku wynosił 93 osoby na I podobszarze rewitalizacji i 60 osób na II, natomiast średnia dla całej gminy wynosiła 63 osoby.

Wykres 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Kamienica

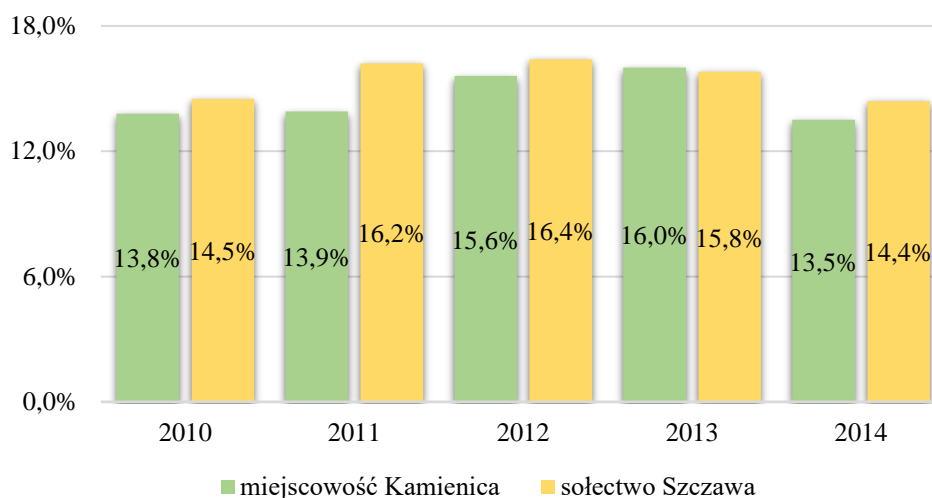
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienica

Procesy demograficzne wpływające na strukturę wiekową społeczności obszaru rewitalizacji bezpośrednio wiążą się z sytuacją na rynku pracy. Z uwagi na turystyczny charakter gminy i jej potencjał uzdrowiskowy, zauważalne jest niedostosowanie w strukturze kompetencji i kwalifikacji, wynikające z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych ludzi. Wpływa to również na poziom bezrobocia, który ze względu na brak możliwości pozyskania zagregowanych danych dla podobszarów rewitalizacji przedstawiony został dla miejscowości Kamienica oraz sołectwa Szczawa. W latach 2010–2013 (wykres 5) poziom bezrobocia wykazywał tendencję rosnącą w miejscowości Kamienica i podobnie jak w sołectwie Szczawa w latach 2010–2012. Poziom bezrobocia na analizowanych obszarach zmalał w 2014 roku w porównaniu z rokiem 2013.

Na tle średniej dla gminy w 2014 roku, tj. 13,9%, wartości dla podobszarów rewitalizacji były porównywalne – miejscowość Kamienica 13,5% a sołectwo Szczawa 14,4%. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym dla miejscowości Kamienica oraz sołectwa Szczawa przedstawia się mniej korzystnie niż średnia dla powiatu limanowskiego – 11,1% oraz województwa małopolskiego – 6,6% (wykres 6).

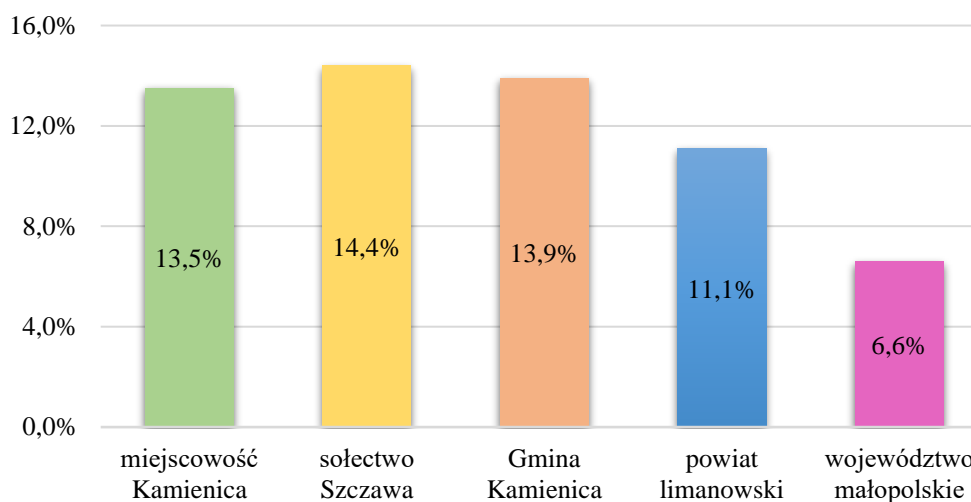

Wykres 5 Udział % osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym – porównanie sytuacji w miejscowości Kamienica oraz w sołectwie Szczawa w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Wykres 6 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla miejscowości Kamienica, sołectwa Szczawa, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego

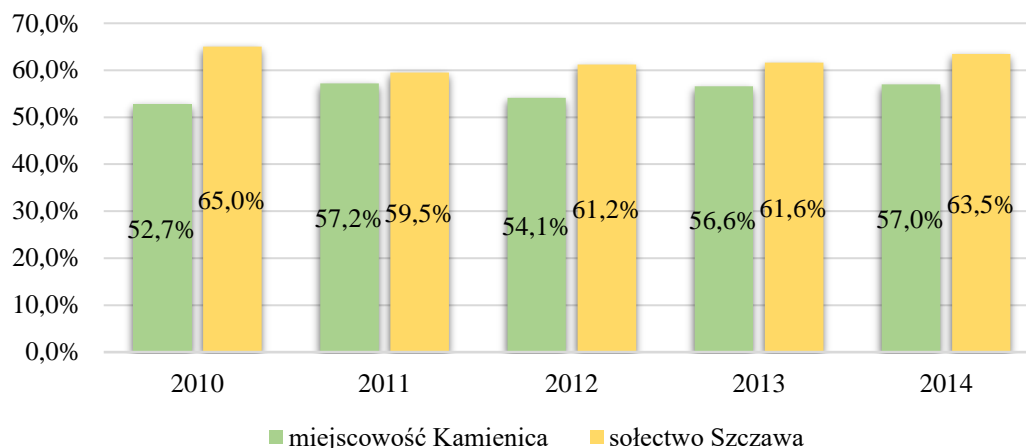

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej oraz GUS

Niepokojącym zjawiskiem na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji jest też fakt, iż zanotowano wysoki udział osób bezrobotnych, którzy pozostają bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. W latach 2012–2014 roku zauważalna była tendencja wzrostowa zarówno dla miejscowości Kamienica jak i sołectwa Szczawa (wykres 7). W porównaniu do wartości dla innych jednostek na koniec 2014 roku, miejscowość Kamienica (57,0%) wypada niekorzystnie przy średnich dla powiatu limanowskiego (48,6%) i województwa małopolskiego (41,5%),

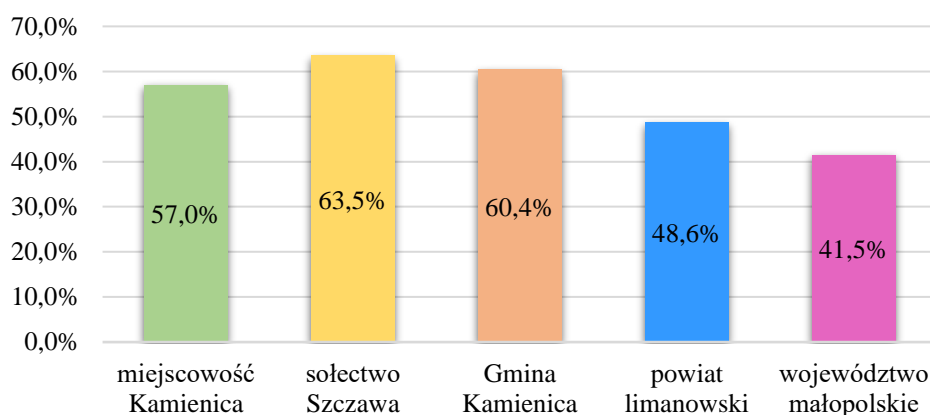
natomiast sołectwo Szczawa otrzymało najgorszy wynik wśród porównywanych jednostek (wykres 8).

Wykres 7 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych w miejscowości Kamienica oraz w sołectwie Szczawa w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

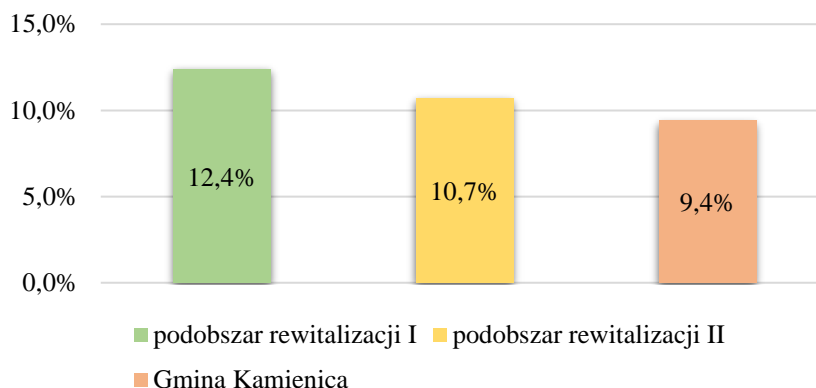
Wykres 8 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych w 2014 roku – porównanie średniej dla miejscowości Kamienica, sołectwa Szczawa, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej oraz GUS

Kryterium poziomu ubóstwa i skali problemów społecznych na podobszarach rewitalizacji zostało zmierzone przy pomocy wskaźnika „udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem”. Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy w 2014 r. kształtował się on na poziomie 12,4% dla I podobszaru oraz 10,7 % dla II podobszaru rewitalizacji. Wartości te były wyższe od średniej dla gminy, która wynosiła 9,4% ludności ogółem (wykres 9).

Wykres 9 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy

Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz obszaru z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. Z zestawienia danych (wykres 10) wynika, że największymi problemami społecznymi, biorąc pod uwagę pomoc udzieloną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamienicy na przestrzeni lat 2010–2014 – były m.in. ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, które oscyluje na granicy minimum egzystencji określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych – w 2014 r. ustalone zostało na poziomie 544 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 457 zł dla osoby w rodzinie¹⁷. Ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień.

Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością.

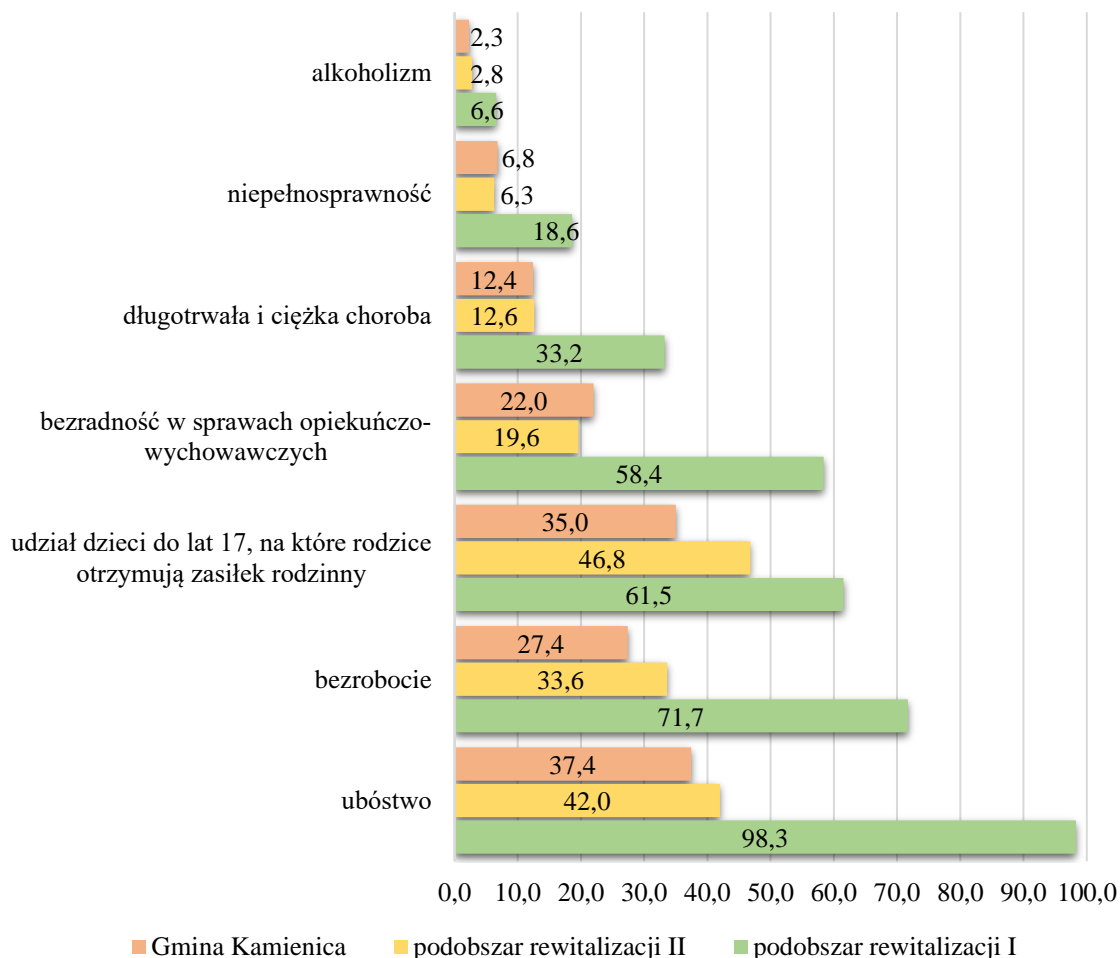
¹⁷ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-egzystencji-2, inf. z dnia 15.02.2017.

Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Problemy w realizowaniu funkcji rodzicielskich dotyczą trzech podstawowych aspektów: opieki i wychowania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. W większości rodzin problemy dotyczą więcej niż jednego obszaru i są połączone z problemem bezrobocia, ubóstwa czy uzależnień.

Znaczna ilość osób korzysta też z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby oraz niepełnosprawności. Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność dezorganizują życie osoby oraz jej rodziny, a natężenie zjawiska nasila się wraz z wiekiem. Choroba może całkowicie sparaliżować aktywność społeczną i zawodową osoby, w wyniku czego wycofuje się ona na margines życia społecznego. Często prowadzi to do ograniczeń w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu oraz zubożenia, a tym samym wymaga wsparcia innych osób i instytucji.

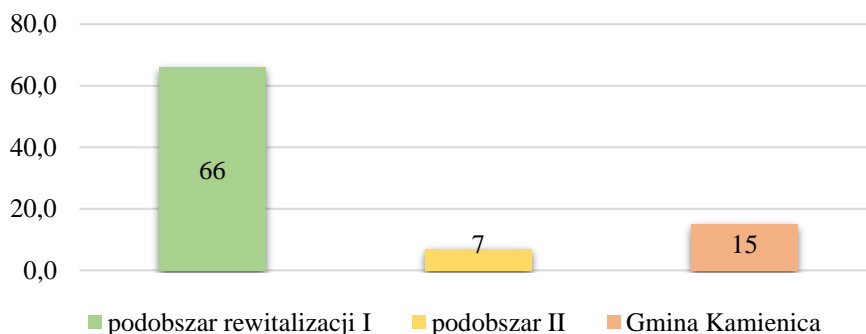
Wykres 10 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji w 2014 roku (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 1 000 mieszkańców) – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy

Zjawisko przemocy w rodzinie paraliżuje często jej funkcjonowanie, a także prowadzi do powielania negatywnych wzorców przez potomstwo. Na terenie Gminy Kamienica w 2014 roku średnia liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta” to 15 sztuk w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców (wykres 11), co było wartością niższą niż dla podobszaru rewitalizacji I (66), a wyższą niż dla podobszaru rewitalizacji II (7). Działania rewitalizacyjne mające na celu integrację rodziny i zwalczanie zjawiska przemocy powinny być realizowane ze względu na niwelowanie skutków, jakie za sobą niosą te zjawiska, poprzez oddziaływanie na inne sfery życia mieszkańców podobszarów.

Wykres 11 Liczba wypełnionych formularzy "niebieska karta" ze względu na przemoc w rodzinie w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

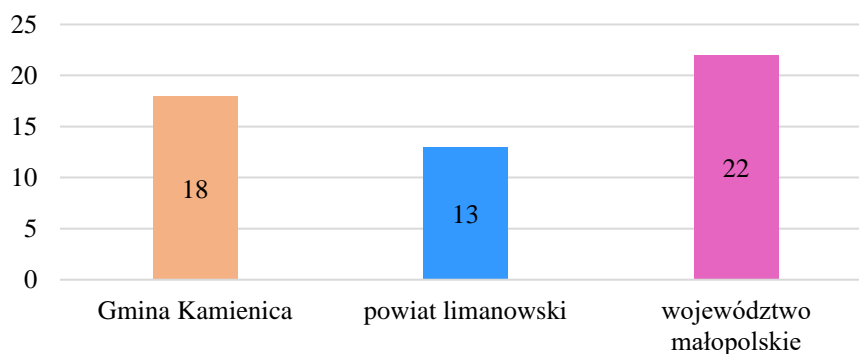

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy

Najważniejsze problemy społeczne zidentyfikowane na podobszarach rewitalizacji są ze sobą ściśle powiązane, np. bezrobocie powoduje utratę środków na utrzymanie doprowadzając do ubóstwa, a jednocześnie pogłębia i nawarstwia inne problemy, takie jak izolacja społeczna bądź uzależnienia. W związku z tym bardzo często powodem przyznawania pomocy jest występowanie kilku przyczyn jednocześnie.

Kolejnym istotnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania różnych problemów społecznych jest stan bezpieczeństwa publicznego, który został zmierzony dla całej Gminy Kamienica. Na koniec 2014 roku liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1 000 mieszkańców była wyższa w porównaniu do powiatu limanowskiego, ale niższa w porównaniu do średniej wartości dla województwa małopolskiego (wykres 12).

Wykres 12 Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – porównanie Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie

Głównym problemem zidentyfikowanym na obszarze rewitalizacji są dewastacje mienia publicznego. Przeciwdziałanie takim działaniom wymaga stworzenia spójnego systemu monitoringu, szczególnie miejsc publicznych. Wysoki poziom wykroczeń w tym zakresie może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną, dlatego tak istotne jest prowadzenie adekwatnych działań prewencyjnych i operacyjnych zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców (w szczególności na obszarach problemowych).

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na obszarze rewitalizacji, pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

Jednym ze wskaźników przedstawiających jakość i efekty kształcenia na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji są wyniki uzyskane ze sprawdzianów szóstoklasistów oraz wybranych części egzaminu gimnazjalnego, sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów kończących dany poziom nauczania. Na wyznaczonym terenie funkcjonuje Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Szczawie (Szczawa 290), Szkoła Podstawowa nr 1 im. I Pułku Strzelców Podhalańskiej Armii Krajowej w Szczawie (Szczawa 167), Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Warszawy w Kamienicy (Kamienica 490). Na podobszarach rewitalizacji znajdują się również 2 gimnazja: Gimnazjum w Kamienicy (Kamienica 490) oraz Gimnazjum im. I Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej w Szczawie (Szczawa 167). W związku z tym porównano wyniki ww. szkół z 2014 roku.

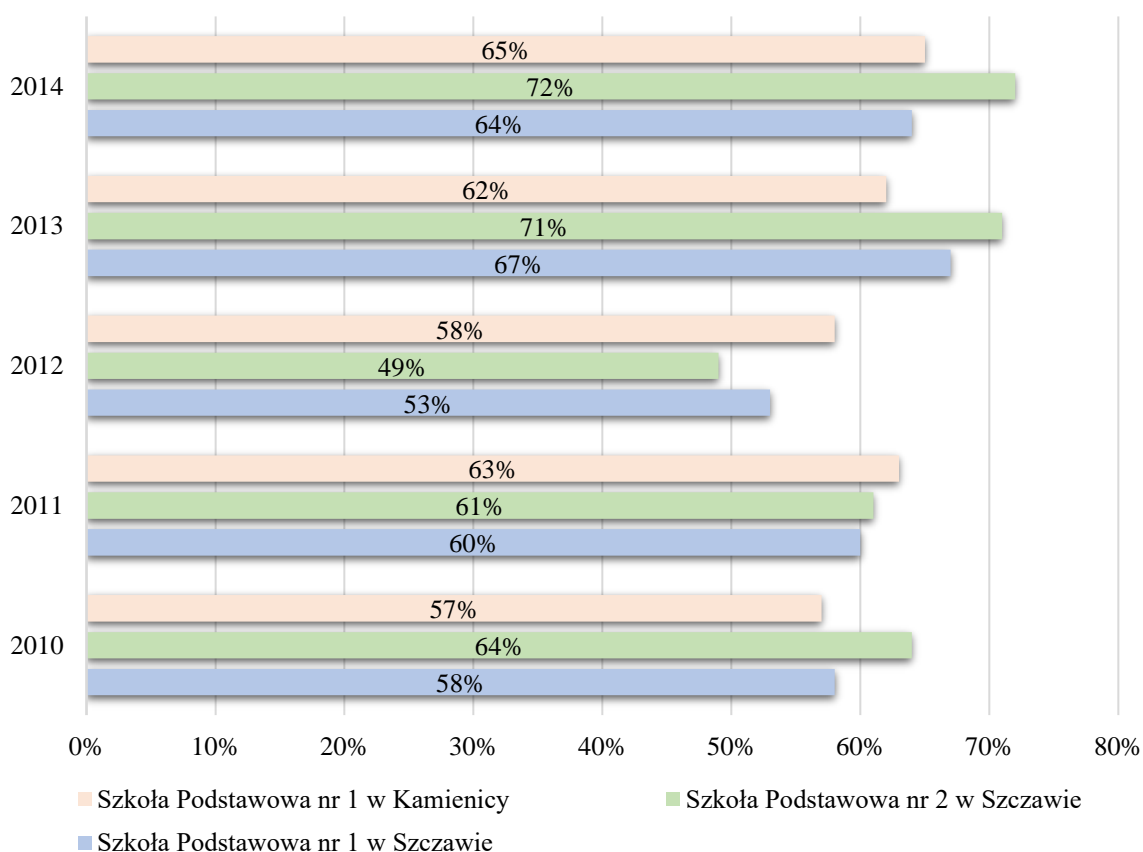
Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie wypadły znacznie lepiej w roku 2014 niż w latach poprzednich (2010–2013), co przedstawia tabela 3. Najlepsze wyniki na przestrzeni analizowanych lat (2010–2014) osiągnęli uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2 w Szczawie, natomiast najslabsze wyniki uzyskiwali uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 I Pułku Strzelców Podhalańskiej Armii Krajowej w Szczawie. W roku 2014 wyniki uczniów wszystkich analizowanych szkół były wyższe niż średnia dla gminy (63,7%). Świadczy to o wysokim kapitale młodych osób.

Tabela 2 Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w szkołach podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w latach 2010–2014

Nazwa szkoły podstawowej	Średnie wyniki sprawdzianu w poszczególnych latach				
	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Szczawie	64	61%	49%	71%	72%
Szkoła Podstawowa nr 1 im. I Pułku Strzelców Podhalańskiej Armii Krajowej w Szczawie	58	60%	53%	67%	64%
Szkoła Podstawowa nr 1 w Kamienicy	57	63%	58%	62%	65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Wykres 13 Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w szkołach podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

W tabeli 3 zamieszczono wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku ze szkół znajdujących się na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Uczniowie z Gimnazjum w Szczawie osiągnęli lepsze wyniki od uczniów z Gimnazjum w Kamienicy ze wszystkich

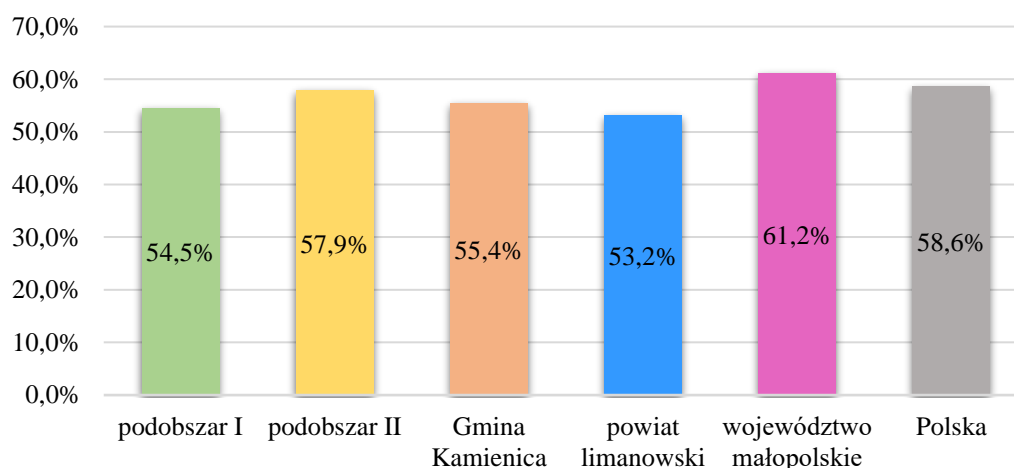
przedmiotów, oprócz matematyki. Wyniki gimnazjalistów z obszaru rewitalizacji były w 2014 roku niższe niż średnia dla województwa małopolskiego oraz Polski (wykres 14).

Tabela 3 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla gimnazjów z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji

Nazwa przedmiotu	Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego	
	Gimnazjum w Kamienicy (podobszar rewitalizacji I)	Gimnazjum w Szczawie (podobszar rewitalizacji II)
	2014	2014
Język polski	69,3	72,2
Historia i wiedza o społeczeństwie	57,9	63,3
Matematyka	44,5	41,9
Przedmioty przyrodnicze	48,6	55,8
Język angielski (poziom podstawowy)	52,1	56,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Wykres 14 Średnie % wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego i Polski

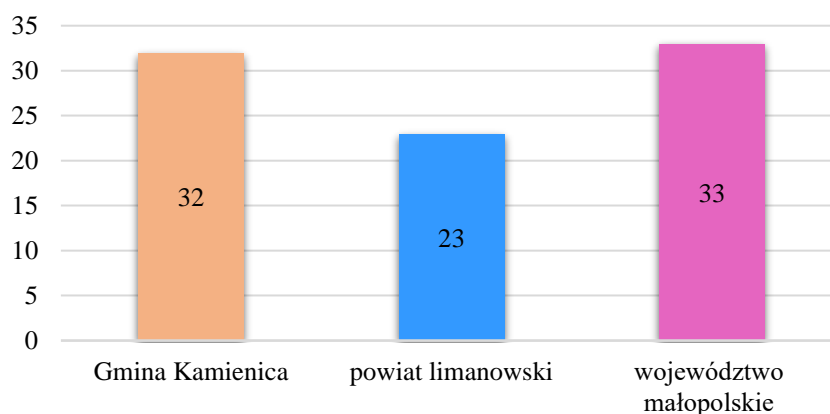

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jedną z form aktywności lokalnej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają możliwości rozwoju społecznego. Aktywność mieszkańców i ich zaangażowanie w sprawy lokalne obrazuje wskaźnik „liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców”. Na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zarejestrowanych jest 12 organizacji pozarządowych (według stanu na miesiąc luty 2017 r.). Pomimo tego, że część

z organizacji działających na terenie gminy nie posiada siedziby w granicach obszaru rewitalizacji to poprzez zasięg swojej działalności i aktywności oddziałuje na jego mieszkańców. Wykaz organizacji pozarządowych na obszarze rewitalizacji przedstawia tabela 4. Wskaźnik „liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców” w 2014 roku dla Gminy Kamienica wynosiła 32, co było wartością o 1 mniejszą od średniej dla województwa małopolskiego (33), jednak znacznie wyższą od powiatu limanowskiego (23). Aby społeczność mogła się zrzęcać i aktywnie działać dla dobra wspólnoty jaką są mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, należy poprzez działania rewitalizacyjne stworzyć im sprzyjające do tego warunki (miejsca spotkań i integracji, wydarzenia integracyjne oraz wspieranie inicjatyw oddolnych).

Wykres 15 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku – porównanie wyników dla Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego i województwa małopolskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienica

Tabela 4 Liczba organizacji pozarządowych w granicach obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica

Lp.	Nazwa organizacji	Adres
1.	Stowarzyszenie Seniorów w Gminie Kamienica	Kamienica
2.	Związek Podhalań Oddział w Kamienicy	Kamienica
3.	Stowarzyszenie Nasza Inicjatywa Wiejskiej Aktywności	Kamienica
4.	Gorczańska Organizacja Turystyczna	Kamienica
5.	Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rozwoju Szczawy	Szczawa
6.	Stowarzyszenie Orkiestry Dętej im. Św. Floriana w Szczawie	Szczawa
7.	Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska im. Franciszka Wąchały	Kamienica
8.	Ludowy Klub Sportowy „Gorce” w Kamienicy	Kamienica
9.	Stowarzyszenie „Nasz Region”	Kamienica
10.	Kółko Rolnicze w Kamienicy	Kamienica

11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Szczawie	Szczawa
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kamienicy	Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Bazy organizacji pozarządowych, urzędów i instytucji (bazy.ngo.pl)

Wyznaczone podobszary rewitalizacji obejmujące swoim zasięgiem części sołectw Kamienica Górna oraz Szczawa położone są wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 968 Lubień – znajduje się tu węzeł z drogą ekspresową S7 (powiat myślenicki) – Zabrzeż (powiat nowosądecki), co pozwala na stosunkowo sprawną komunikację z większymi ośrodkami, takimi jak Limanowa, Rabka-Zdrój czy Nowy Sącz. Ponadto przebiegają tędy również szlaki piesze, edukacyjne, rowerowe i konne łączące malownicze tereny Gorców i Beskidu Wyspowego.

Podobszar rewitalizacji I skupia na swoim obszarze funkcje centrotwórcze związane z istnieniem działalności o charakterze społecznym, gospodarczym i administracyjnym Gminy Kamienica. Znajdują się tutaj siedziby takich instytucji, jak: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ochotnicza Straż Pożarna, Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Warszawy, Przedszkole Samorządowe, Świetlica Środowiskowa, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna oraz liczne punkty handlowo-usługowe, noclegowe, sportowe, turystyczne i rekreacyjne.

Podobszar rewitalizacji II natomiast charakteryzuje się bogatym dziedzictwem naturalnym związanym z istnieniem 16 źródeł wód leczniczych, bogatych w mikroelementy i biopierwiastki, które stosowane są w balneologii do kuracji pitnej, inhalacji i kąpeli. Wspomagają one prawidłowe funkcjonowanie organizmu. Swoją siedzibę mają tutaj m.in. Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Szczawie, Ochotnicza Straż Pożarna, Rozlewnia Wód Mineralnych, Pijalnia Wód Mineralnych, Muzeum I Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szczawie, Biblioteka Publiczna, Świetlica Środowiskowa oraz liczne punkty handlowo-usługowe, noclegowe, sportowe, turystyczne i rekreacyjne.

W związku z powyższym obszar identyfikuje duża liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych. Pomimo tego zauważalne jest niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji dla mieszkańców, jak również w sferze związanej z działalnością turystyczną, zdrowotną i prozdrowotną tego terenu.

Podobszary rewitalizacji pomimo szczególnego znaczenia dla rozwoju gminy, gromadzą największą liczbę sprzeczności i konfliktów, które prowadzą do jego degradacji w sferach nie tylko społecznej i gospodarczej, ale również przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Wyznaczony podobszar rewitalizacji I skupia w swoich granicach przestrzeń o przeznaczeniu centrotwórczym. Jednym z głównych problemów tego obszaru jest jednak brak przestrzeni spełniającej funkcje rynku, czyli charakterystycznego miejsca dla centralnych miejscowości gminnych, wokół którego skupiają się usługi o różnym charakterze oraz stanowi on przestrzeń do integracji i spotkań mieszkańców. Miejscem, które ze względu na brak odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni w m.in. obiekty małej architektury, uporządkowaną i atrakcyjną zieleń oraz bezpośrednie sąsiedztwo z dwoma ruchliwymi drogami obniżającym komfort korzystania z przestrzeni mogłoby spełniać takie funkcje, jest plac w centralnej części miejscowości (fotografia 1). Podjęcie działań związanych z odpowiednią adaptacją przestrzeni oraz separacją od arterii komunikacyjnych pozwoliłoby na wykreowanie rynku, skupiającego życie społeczne i gospodarcze podobszaru rewitalizacji i całej gminy.

Fotografia 1 Plac w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Wyznaczony podobszar rewitalizacji I charakteryzuje się dużą ilością niezagospodarowanych i zdegradowanych przestrzeni i obiektów prywatnych i publicznych, które swoim stanem zaburzają ład przestrzenny i czynią przestrzeń nieatrakcyjną i niebezpieczną. Prowadzi to do braku możliwości jej wykorzystania do spotkań i integracji, aktywności sportowej i rekreacji mieszkańców oraz rozwijania działalności o charakterze społecznym i gospodarczym.

Charakterystycznym obiektem, stanowiącym dziedzictwo kulturowe podobszarów rewitalizacji jest zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej (fotografie 2 i 3) ze stadnią koni. W celu udostępnienia, zachowania, ochrony oraz szerszego wykorzystania go do celów społecznych i gospodarczych niezbędne jest przeprowadzenie prac porządkowych, modernizacyjnych i adaptacyjnych związanych z zagospodarowaniem zabytkowych obiektów i terenu wraz z jego otoczeniem (fotografia 4).

Fotografia 2 Zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej – 1

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 3 Zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej – 2

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 4 Niezagospodarowany i zdegradowany teren w sąsiedztwie zespołu pałacowo-dworskiego w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Miejszem rekreacji, wypoczynku oraz imprez o charakterze kulturalnym i rozrywkowym na terenie podobszaru I jest park gminny (fotografia 5) oraz teren amfiteatru „Saturn”. Obszar ten wyposażony jest m.in. w skatepark, plac amfiteatru (fotografia 6) oraz

w niewielką ilość obiektów małej architektury, takich jak urządzenia zabawowe i ławki. Obszar ten nie jest wystarczająco wyposażony i zagospodarowany w elementy związane z możliwością aktywnego wypoczynku (m.in. urządzenia do ćwiczeń). Brak jest również utwardzonych ciągów pieszych, uporządkowanej zieleni i oświetlenia. Wzrost dostępności do atrakcyjnych, bezpiecznych i funkcjonalnych miejsc pozwoli na wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców podobszarów rewitalizacji w różnym wieku, pozwalającej na wzrost integracji (w tym integracji międzypokoleniowej).

Fotografia 5 Park gminny w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 6 Płyta amfiteatru w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

W związku z lokalizacją podobszaru rewitalizacji I wzdłuż drogi wojewódzkiej 968 o wzmożonym ruchu kołowym, ważne jest również zachowanie bezpieczeństwa pieszych, rowerzystów oraz pojazdów korzystających z obiektów o charakterze administracyjnym i usługowym, położonych przy głównej drodze. W związku z powyższym niezbędne jest zapewnienie spójnego oznakowania pionowego i poziomego oraz oświetlenia miejsc szczególnie uczęszczanych przez mieszkańców, jak również stworzenie możliwości do bezpiecznego i bezkolizyjnego parkowania pojazdów mechanicznych.

Zdegradowanymi, nieuporządkowanymi, nieutwardzonymi i zaburzającymi estetykę przestrzenną terenami, które charakteryzują się brakiem organizacji postojowej i komunikacyjnej, możliwymi do zaadaptowania i zagospodarowania pod powierzchnie parkingów są m.in.:

- 1) teren przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Kamienicy Górnej (fotografia 7);
- 2) teren za Domem Handlowym w Kamienicy Górnej (fotografia 8);
- 3) teren przy parku gminnym w Kamienicy Górnej (fotografia 9).

Fotografia 7 Teren przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 8 Teren za Domem Handlowym w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 9 Teren przy parku gminnym w Kamienicy Górnej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Wyznaczony podobszar rewitalizacji II, obejmujący część sołectwa Szczawa oraz niewielki fragment sołectwa Kamienica Górna, charakteryzuje się podobnymi problemami w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej jak podobszar rewitalizacji I. Związany jest on w szczególności z brakiem centrum miejscowości, wokół którego mogłoby się skupiać życie społeczno-gospodarcze podobszaru, niewielką ilością terenów przeznaczonych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturalną, wypoczynkową i turystyczną oraz niezagospodarowanymi i zdegradowanymi przestrzeniami o charakterze publicznym i prywatnym.

Swoistym punktem centralnym sołectwa Szczawa jest obiekt Pijalni Wód Mineralnych (fotografia 10), w której można nabyć i napić się jednego z kilku typów wód leczniczych, w szczególności wód wodorowęglanowo-chlorkowo-sodowych. Obiekt powstał w 2010 roku, swoim wyglądem nawiązuje do górskiego charakteru sołectwa oraz całej Gminy Kamienica. Niemniej jednak, aby obszar spełniał funkcje centralnego punktu, musi posiadać szerszy zakres możliwości do świadczenia zróżnicowanych usług. Niezbędne zatem jest zagospodarowanie i adaptacja tego miejsca wraz z otoczeniem (fotografia 11) na cele społeczno-gospodarcze, pozwalające na wykreowanie miejsca spotkań, integracji i organizacji wydarzeń o charakterze kulturalno-rozrywkowym, przy jednoczesnym rozwijaniu funkcji gospodarczej, turystycznej i uzdrowiskowej obszaru.

Fotografia 10 Pijalnia Wód Mineralnych w Szczawie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 11 Niezagospodarowany teren wokół Pijalni Wód Mineralnych w Szczawie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Jednym z miejsc o charakterze rekreacyjnym na wyznaczonym podobszarze II jest kilkukilometrowy deptak w Szczawie, biegnący wzdłuż potoku Głębiniec (fotografia 12). Obszar ten posiada bardzo ubogą infrastrukturę towarzyszącą w postaci pojedynczych ławek

i lamp oświetleniowych oraz chodnika. Nie pozwala na wykorzystanie w pełni potencjału krajobrazowo-przyrodniczego tego miejsca. Ponadto zauważalny jest brak zagospodarowania terenów wzdłuż deptaka, który stanowią w większości samosiewy i nieurządzona zieleń (fotografia 13). Podjęcie prac mających na celu zagospodarowanie tego terenu w infrastrukturę o charakterze turystyczno-rekreacyjno-edukacyjnym w postaci obiektów małej architektury jak m.in. ławki, stoły, kosze na śmieci, stojaki na rowery, wiaty, altany (poprzez utworzenie miejsc postoju i odpoczynku), uzupełnienie oświetlenia, utworzenie spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego oraz wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do stworzenia tematycznego parku edukacyjnego na niewykorzystanych nieużytkach pozwoli nadać temu miejscu funkcje, które ma spełniać.

Fotografia 12 Deptak w Szczawie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 13 Nieużytki wzdłuż deptaka w Szczawie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Podobszar rewitalizacji II, podobnie jak podobszar I, położony jest przy drodze wojewódzkiej 968 i charakteryzuje się niezagospodarowanymi terenami zlokalizowanymi w centrum miejscowości Szczawa. Obszary te są nieestetyczne i niefunkcjonalne, zaburzają ład przestrzenno-funkcjonalny tego obszaru, a ich atrakcyjne położenie stanowi potencjał możliwy do wykorzystania w ramach rozwiązywania zdiagnozowanych problemów. Jednym z takich terenów są nieużytki położone w dolinie rzeki Kamienica (fotografia 14) oraz wzdłuż drogi wojewódzkiej 986 (fotografia 15). Nieużytki stanowią głównie samosiewy oraz nieuporządkowane zakrzewienia i zadrzewienia. Aby zachować spójność przestrzenną niezbędne jest przeprowadzenie prac porządkowych i adaptacyjnych do rozwoju funkcji turystycznej, sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej podobszaru rewitalizacji.

Fotografia 14 Nieużytki w dolinie rzeki Kamienica w Szczawie

Źródło: Urząd Gminy Kamienica

Fotografia 15 Nieużytek przy drodze wojewódzkiej 986 w Szczawie

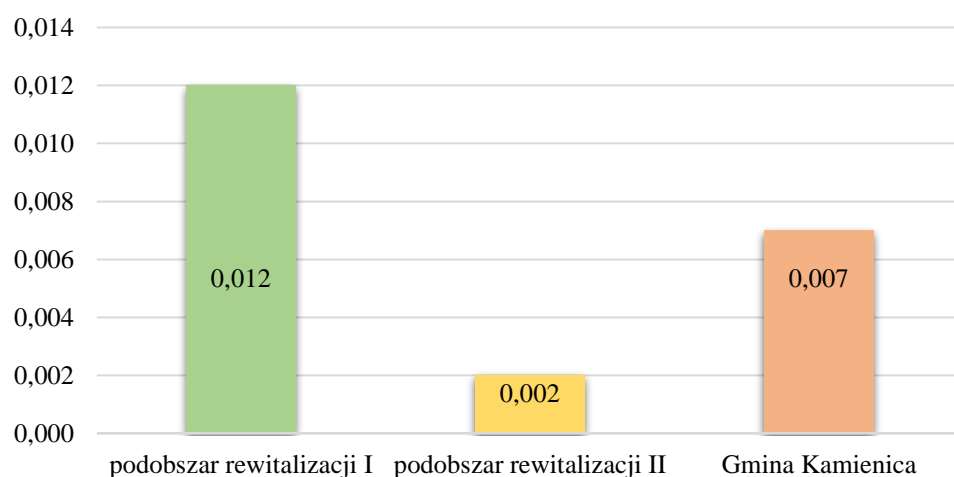

Źródło: Urząd Gminy Kamienica

Według danych statystycznych na koniec 2014 roku, powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców oraz udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej

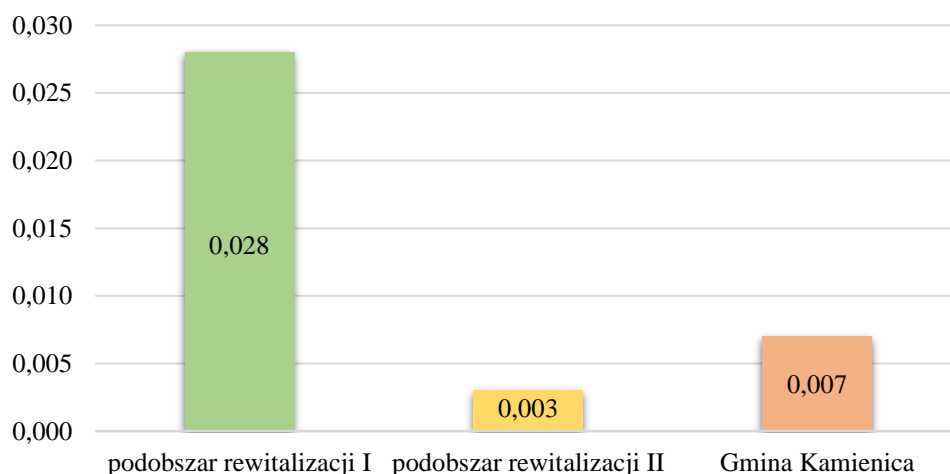
powierzchni terenów na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w porównaniu do średniej dla Gminy Kamienica wypadły niekorzystnie dla podobszaru rewitalizacji II (wykresy 16 i 17). Niemniej jednak z pogłębionej diagnozy wynika, iż podobszar rewitalizacji I, pomimo korzystnych wartości liczbowych, charakteryzuje się niedostatecznym wyposażeniem i zagospodarowaniem przestrzeni w infrastrukturę społeczną oraz zielenią urządzoną.

Wykres 16 Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców w km² w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

Wykres 17 Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenów w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica

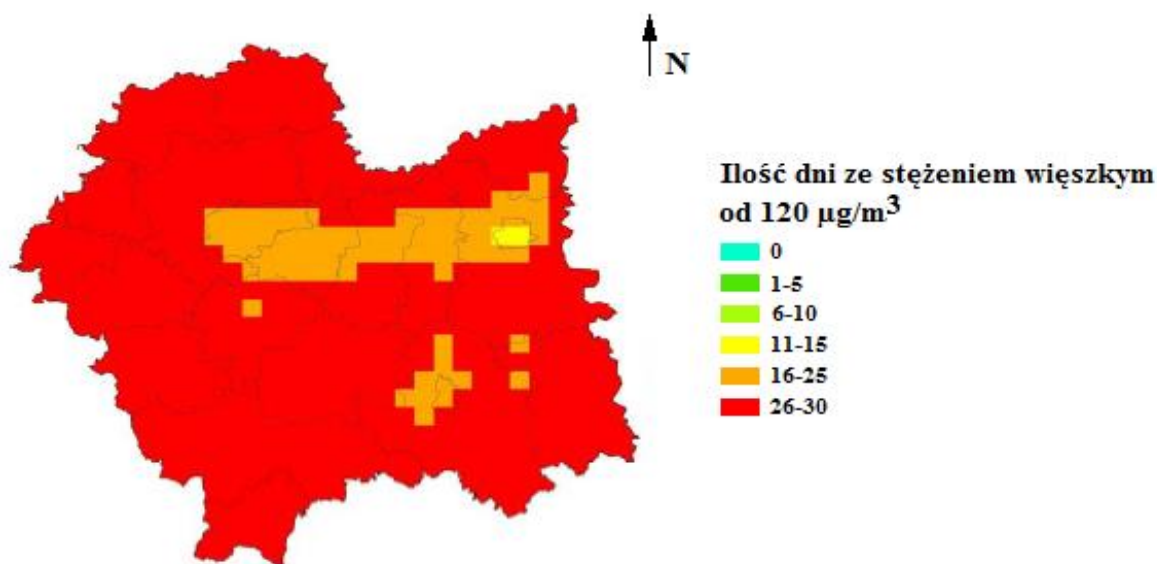
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza na terenie Gminy Kamienica przeprowadzona została na podstawie raportu *Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w roku 2015*¹⁸ sporządzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. Klasyfikacji podlegały trzy strefy – Aglomeracja Krakowska, Miasto Tarnów oraz strefa małopolska. Gmina Kamienica leży w obszarze rozległej powierzchniowo strefy małopolskiej. W 2015 roku na terenie strefy małopolskiej, w tym Gminy Kamienica, odnotowano przekroczenia w zakresie:

- poziomu docelowego benzo(a)pirenu;
- poziomu docelowego i długoterminowego ozonu;
- poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10;
- poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5;
- stężenia rocznego benzo(a)pirenu.

Na terenie Gminy Kamienica w 2015 roku liczba dni, w których stężenie ozonu było większe niż $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ przekroczyła 26 dni (mapa 4). W związku z tym niedotrzymany został poziom docelowy.

Mapa 4 Klasyfikacja pod względem kryterium ochrony zdrowia dla ozonu – cel długoterminowy w 2015 roku

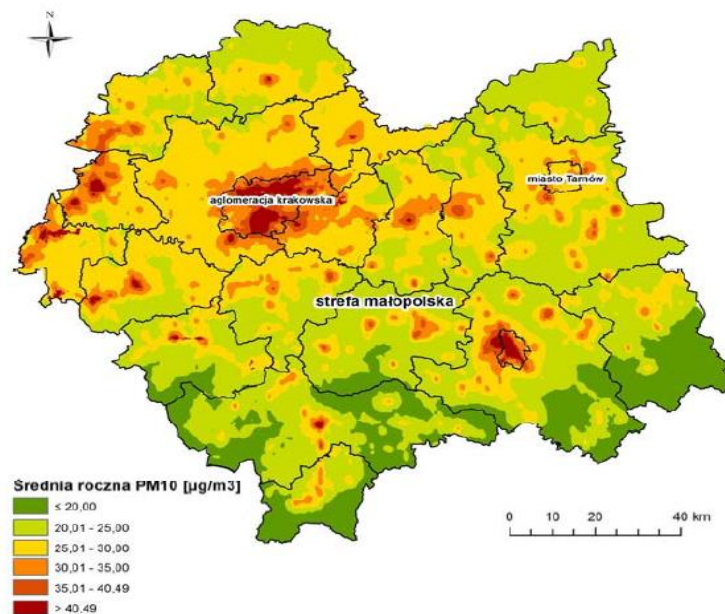
Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2016, s. 27

¹⁸ Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie, krakow.pios.gov.pl/publik.php, inf. z dnia 24.06.2016.

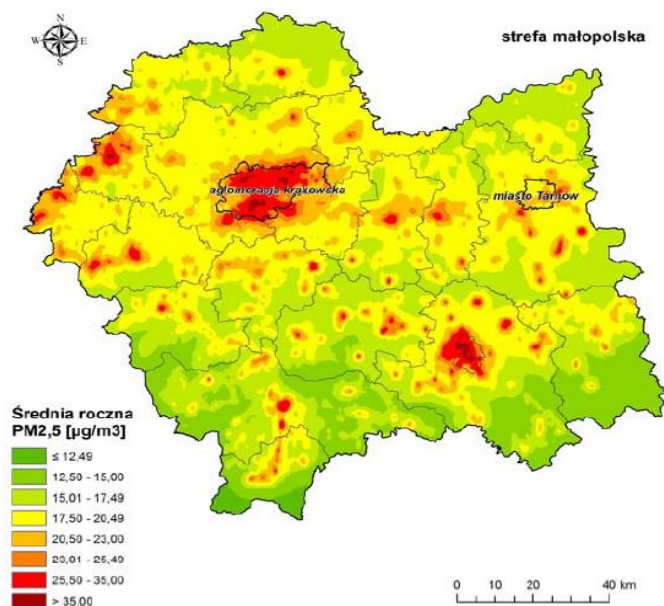
Na terenie strefy małopolskiej oraz Gminy Kamienica odnotowano przekroczenia stężenia dla pyłu zawieszonego PM10 oraz PM2,5 (mapa 5 i 6).

Mapa 5 Rozkład stężenia rocznego pyłu zawieszonego PM10 na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2016, s. 30

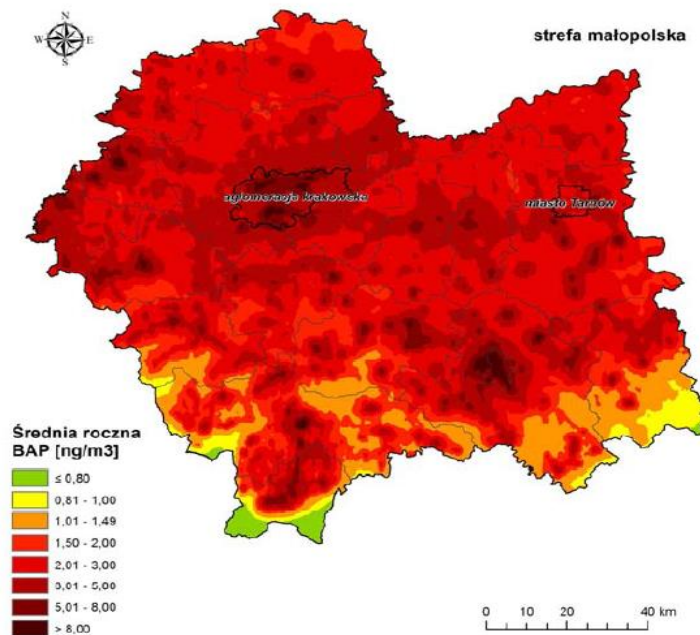
Mapa 6 Rozkład stężeń pyłu zawieszonego PM2,5 – stężenia roczne na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2016, s. 33

Udokumentowany pomiarami obszar przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu obejmował całe województwo małopolskie, w tym Gminę Kamienica. Podobnie jak w roku 2014 przekroczony został poziom dopuszczalny (mapa 7).

Mapa 7 Rozkład stężenia rocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, Kraków 2016, s. 38

Zdiagnozowanym negatywnym zjawiskiem w sferze środowiskowej, wpływającym na stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji jest opalanie kotłowni domowych paliwem niskiej jakości oraz o niskich parametrach grzewczych, a także odpadami komunalnymi. Efekt ten potęguje użytkowanie przestarzałych i niesprawnych urządzeń grzewczych. Wynika to z niedostatecznej świadomości mieszkańców o wpływie spalnego paliwa do ogrzewania domów oraz stanie stosowanych w tym celu pieców na jakość wdychanego przez nich powietrza. W efekcie nieefektywnego spalania paliw stosowanych w kotłowniach domowych, do atmosfery uwalnianych jest wiele szkodliwych substancji, w tym w szczególności: pyły zawieszone, dwutlenek siarki, tlenki azotu, metale ciężkie, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, dioksyny. Ponadto piece w kotłowniach domowych nie są przystosowane do spalania odpadów, gdyż nie posiadają odpowiednich filtrów. W wyniku ich spalania emitowane są trujące i niebezpieczne substancje dla zdrowia i życia człowieka. Należy do nich m.in.: benzo(a)piren, tlenek węgla, dwutlenek siarki, metale ciężkie, kadm, cyjanowodór. Spalanie odpadów, oprócz emisji niebezpiecznych

substancji, wiąże się także z ryzykiem zaccadzenia spowodowanego zapchaniem się przewodów kominowych. W kontekście charakteru podobszarów rewitalizacji, związanego z bogatym dziedzictwem naturalnym oraz istnieniem częściowej infrastruktury uzdrowskiej, poprawa jakości powietrza jest jednym z kluczowych elementów związanych z rozwijaniem funkcji turystycznej obszaru i wykorzystaniem jej do rozwiązywania kluczowych problemów związanych z ubóstwem i bezrobociem.

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania i warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano problemy (konieczne do rozwiązania poprzez działania rewitalizacyjne) i potencjały (których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji) w podziale na sfery tematyczne (tabela 5) oraz wynikające z nich potrzeby o różnym charakterze i skali oddziaływania.

Tabela 5 Zidentyfikowane kluczowe problemy oraz potencjały wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, świadczący o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa. 2. Spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II. 3. Wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I. 4. Niekorzystny udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym. 5. Wzrost udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem. 6. Niedostosowany poziom kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikający m.in. z obecnego systemu kształcenia. 7. Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz długotrwała lub ciężka choroba). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II. 2. Wysokie wyniki uczniów szkół podstawowych świadczące o wysokim kapitale społecznym młodych osób. 3. Wysoka liczba organizacji pozarządowych. 4. Aktywna działalność Gminnego Ośrodka Kultury.

<p>8. Wysoki poziom przemocy w rodzinach – wysoka liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta”.</p> <p>9. Częste dewastacje mienia publicznego.</p> <p>10. Niedostateczna aktywność mieszkańców skupionych w sektorze społecznym (w tym m.in. w organizacjach społecznych).</p> <p>11. Niska integracja i tożsamość lokalna mieszkańców.</p>	
SFERA GOSPODARCZA	
<p>1. Niedostateczne zróżnicowanie oferty handlu i usług.</p> <p>2. Niedostateczne rozwinięcie sfery usług związanych z turystyką, w tym turystyką zdrowotną i prozdrowotną.</p> <p>3. Niedostateczne wykorzystanie potencjału leczniczych wód mineralnych oraz Beskidu Wyspowego.</p>	<p>1. Skoncentrowanie na podobszarach rewitalizacji obiektów o charakterze usługowym, turystycznym i handlowym.</p> <p>2. Potencjał dziedzictwa kulturowego i naturalnego możliwy do wykorzystania w zakresie rozwoju gospodarczego.</p>
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
<p>1. Brak wykreowanych centrów podobszarów rewitalizacji.</p> <p>2. Bariery architektoniczne i urbanistyczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z przestrzeni i obiektów publicznych.</p> <p>3. Niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany wysokim natężeniem ruchu kołowego oraz lokalizacją większości przestrzeni i obiektów wzdłuż drogi wojewódzkiej 968.</p> <p>4. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna.</p> <p>5. Brak systemu spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego do pełnienia funkcji turystycznych.</p> <p>6. Niedostateczny stan infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym infrastruktury towarzyszącej (m.in. chodniki, parkingi, oświetlenie).</p> <p>7. Niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury.</p> <p>8. Niedostateczna ilość i jakość zieleni urządzonej.</p> <p>9. Nieuporządkowane przestrzenie publiczne.</p>	<p>1. Lokalizacja przy drodze wojewódzkiej 968, pozwalającej na sprawną komunikację z większymi ośrodkami jak Limanowa, Rabka-Zdrój czy Nowy Sącz.</p> <p>2. Lokalizacja większości obiektów ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, turystycznych, rekreacyjnych.</p> <p>3. Istnienie rekreacyjnego deptaka wzdłuż potoku Głębiniec.</p>
SFERA TECHNICZNA	
<p>1. Zaburzenie ładu przestrzennego i estetyki przejawiające się występowaniem dysonansów przestrzenno-wysokościowych, brakiem spójności architektonicznej gabarytów zabudowy, kolorystyki i sposobu wykończenia elewacji oraz kształtu i nachylenia połaci dachowych budynków.</p>	<p>1. Lokalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego w postaci zespołu pałacowo-dworskiego wraz z ogrodem w Kamienicy Górnej.</p>

2. Niska efektywność energetyczna części budynków, w tym budynków użyteczności publicznej.	
3. Postępująca degradacja techniczna części budynków, w tym budynków użyteczności publicznej.	
SFERA ŚRODOWISKOWA	
1. Przekroczenie standardów jakości powietrza.	1. Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe
2. Nieurządzone i nieuporządkowane obszary zieleni.	(Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Natura 2000 – Środkowy
3. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	Dunajec z dopływami oraz Ostoja Gorczańska).

Źródło: Opracowanie własne

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 5) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek podobszarów rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję i wizję stanu wyznaczonych podobszarów po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji.

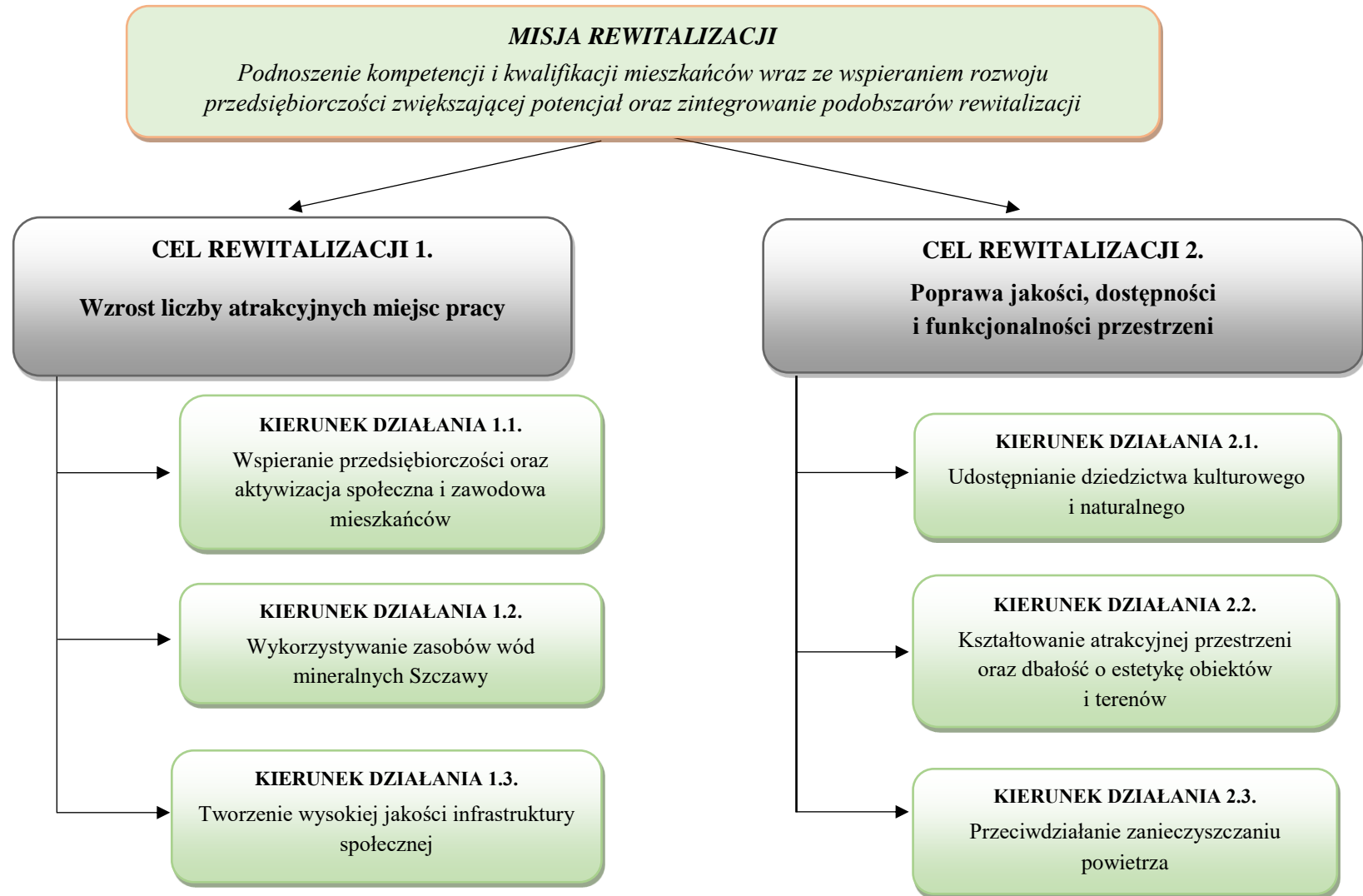

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schematy 3).

Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2016–2023

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały. Ponadto planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne wynikają z określonych kierunków działań służących realizacji celów rewitalizacji, co wykazane zostało w zakresie projektów podstawowych (tabele 6–16) jako „Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt” oraz przedsięwzięć uzupełniających jako „Powiązanie z celami i kierunkami działań”.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji oraz w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 11 *projektów podstawowych*, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiają tabele 6–16.

Tabela 6 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	<i>Zwiększenie integracji i poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – rozwój infrastruktury społecznej i atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2017–2021
Szacowana wartość	11,5 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie w szczególności utworzenie spójnych, atrakcyjnych, bezpiecznych i wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych dla mieszkańców, z dostosowaniem ich do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych. Projekt uwzględniac będzie zasady ładu przestrzennego oraz estetyki otoczenia, w szczególności w kontekście charakteru przyrodniczego, kulturowego i społecznego dwóch podobszarów rewitalizacji obejmujących części sołectw Kamienica Górna i Szczawa poprzez następujące zadania mające wpływ na jego realizację, tj.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych wokół zespołu pałacowo-dworskiego w Kamienicy Górnej w celu nadania mu funkcji społecznych m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – uporządkowanie i oczyszczenie terenu, nasadzenie nowej i uporządkowanie istniejącej zieleni; – montaż obiektów małej architektury (m.in. ławki, kosze, altany, wiaty, urządzenia sportowo-rekreacyjne, stojaki na rowery, oznakowanie); – wytyczenie i utwardzenie ciągów pieszych; – montaż energooszczędnego oświetlenia oraz monitoringu wizyjnego. 2) zagospodarowanie płyty rynku w Kamienicy Górnej w celu nadania mu funkcji charakterystycznych dla tego typu miejsc poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – nasadzenie nowej zieleni, w tym zieleni w postaci szpaleru oddzielającego rynek od dróg publicznych; – modernizację istniejących i wytyczenie nowych ciągów pieszych, obiektów małej architektury (m.in. ławki, kosze, altany, urządzenia sportowo-rekreacyjne, stojaki na rowery, spójne oznakowanie informacyjno-edukacyjne), montaż energooszczędnego oświetlenia i monitoringu wizyjnego w celu zwiększenia funkcjonalności i bezpieczeństwa korzystania z ww. przestrzeni; 3) adaptacja nowych oraz modernizacja istniejących przestrzeni publicznych pod miejsca parkingowe; 		

- 4) zagospodarowanie i uatrakcyjnienie terenu parku gminnego w Kamienicy Górnej m.in. poprzez:
  - uporządkowanie istniejącej oraz nasadzenie nowej zieleni;
  - utwardzenie i wyznaczenie ciągów pieszych;
  - wyposażenie przestrzeni w obiekty małej architektury (m.in. ławki, kosze, altany, wiaty, urządzenia sportowo-rekreacyjne, stojaki na rowery, spójne oznakowanie informacyjno-edukacyjne);
  - montaż energooszczędnego oświetlenia parkowego;
- 5) adaptacja istniejącej płyty amfiteatru „Saturn” poprzez utworzenie edukacyjnego parku;
- 6) udostępnienie, zachowanie i ochrona obiektów i przestrzeni, w tym nawiązujących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego podobszarów rewitalizacji;
- 7) przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów i przestrzeni oraz nadanie im nowych funkcji społecznych i gospodarczych;
- 8) adaptacja niezagospodarowanych i nieuporządkowanych terenów zieleni w dolinie rzeki Kamienica w Szczawie w celu stworzenia centrum rekreacyjno-wypoczynkowego obejmującego w szczególności:
  - uporządkowanie i oczyszczenie istniejącego terenu;
  - nasadzenie nowej oraz uporządkowanie istniejącej zieleni, utworzenie parku;
  - wykreowanie ścieżek spacerowych i rowerowych;
  - zagospodarowanie i wyposażenie terenu w obiekty małej architektury, w tym m.in. urządzenia zabawowe i siłownię zewnętrzną, boiska wielofunkcyjne do różnych dyscyplin sportowych, kąpielisko oraz ławki, kosze, altany, wiaty, stojaki na rowery, spójne oznakowanie informacyjno-edukacyjne;
- 9) zagospodarowanie terenu deptaka w Szczawie wzdłuż potoku Głębiniec wraz z jego otoczeniem, w szczególności poprzez:
  - utworzenie spójnego oznakowania informacyjno-edukacyjnego, montaż elementów małej architektury w postaci ławek, stolików, altan (miejsc odpoczynku);
  - zagospodarowanie nieużytku pod park edukacyjny nawiązujący do lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego:
    - zagospodarowanie i wyposażenie terenu w obiekty małej architektury, w tym m.in. edukacyjne urządzenia zabawowe, elementy siłowni zewnętrznej oraz ławki, kosze, altany, wiaty i stojaki na rowery;
    - montaż oświetlenia energooszczędnego;
    - wykreowanie alejek spacerowych;
    - uporządkowanie istniejącej zieleni;
- 10) wykreowanie centrum sołectwa Szczawa wokół przestrzeni wokół Pijalni Wód Mineralnych w Szczawie, w szczególności poprzez:
  - zagospodarowanie terenu mające na celu ożywienie gospodarcze rewitalizowanego obszaru poprzez utworzenie miejsc do prowadzenia działalności o charakterze handlowo-usługowym;
  - montaż obiektów małej architektury oraz zagospodarowanie terenu w m.in. amfiteatr z zapleczem, edukacyjne urządzenia zabawowe, ławki, kosze, altany, wiaty, stoły, stojaki na rowery i oznakowanie;
  - utwardzenie części terenu;

	<p>- wykreowanie przestrzeni zieleni urządzonych oraz montaż oświetlenia energooszczędnego;</p> <p>11) przebudowa i modernizacja fragmentów infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym m.in. ciągów pieszych i rowerowych, spójnego oznakowania, oświetlenia energooszczędnego) dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych w celu poprawy dostępności i bezpieczeństwa do rewitalizowanych obszarów.</p>
Grupy docelowe	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy, przedstawiciele sektora społecznego i prywatnego, turyści
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.</p> <p>Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.1. Udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów. Kierunek działania 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie sportu, rekreacji, kultury i edukacji; - zwiększenie terenów uporządkowanej i atrakcyjnej zieleni; - stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej różnym grupom społecznym; - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury i przestrzeni społecznej; - poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - rozwój przedsiębiorczości mieszkańców; - ochrona, zabezpieczenie i udostępnienie dziedzictwa kulturowego i naturalnego; - obniżenie niskiej emisji zanieczyszczeń; - wzrost tożsamości lokalnej; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	<i>Przedsiębiorcy mieszkańcy – współpraca i wsparcie na starcie oraz w rozwoju</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	1 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje w szczególności szereg inicjatyw o charakterze społecznym i gospodarczym, mających na celu pobudzenie aktywności i potencjału mieszkańców oraz stworzenie przyjaznych warunków do międzysektorowej współpracy na rzecz rozwoju Gminy Kamienica (w tym podobszarów rewitalizacji), w tym rozwoju funkcji turystycznej, okołoturystycznej i potencjału uzdrowiskowego tego obszaru.</p> <p>Zakres rzeczowy obejmuje w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Stworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości (w szczególności dla zawodów związanych z rzemiosłem i gospodarką turystyczną); 2) Stworzenie Centrum Zarządzania i Usług Szkoleniowo-Doradczych; 3) Rozwijanie i wzmacnianie sieci powiązań pomiędzy instytucjami sektora uzdrowiskowo-turystycznego, przedsiębiorcami, samorządem, uczelniami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami branżowymi w kraju i za granicą; 4) Propagowanie i wspieranie przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym, wpisujących się w cele strategii rozwoju regionu i kraju; 5) Stymulowanie rozwoju i umożliwianie wymiany pomysłów i idei związanych z rozwojem Gminy Kamienica (w tym podobszarów rewitalizacji) poprzez różnego rodzaju spotkania, prelekcje, fora itp. 6) Promowanie postaw przedsiębiorczych i wspieranie inicjatyw środowisk akademickich i twórczych; 7) Stwarzanie warunków dla wsparcia realizacji nowatorskich przedsięwzięć, komercjalizacji pomysłów i zakładania własnej działalności społecznej i gospodarczej, rozwoju indywidualnych i zorganizowanych inicjatyw; 8) Stwarzanie warunków dla zwiększania atrakcyjności i konkurencyjności określonych miejsc i terenów dla inwestycji w różnych dziedzinach (m.in. o charakterze społecznym, turystycznym, rekreacyjnym, zdrowotnym czy uzdrowiskowym); 9) Wspieranie idei wolontariatu; 10) Pomoc w zakresie wsparcia stypendialnego najzdolniejszych uczniów, studentów i absolwentów; 11) Organizacja akcji oraz kampanii społecznych mających na celu poprawę profilaktyki zdrowotnej, zapobieganie i przeciwdziałanie patologiom społecznym, rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych i starszych oraz promowanie działań w zakresie kultury, rozrywki, rekreacji i turystyki. <p>Realizacja projektu wpłynie pozytywnie na wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy Kamienica (w tym podobszarów rewitalizacji) poprzez wprowadzanie nowej, innowacyjnej i unikatowej oferty.</p>		

Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: <ul style="list-style-type: none"> - wzrost kapitału społecznego mieszkańców; - wsparcie i rozwój innowacyjnych pomysłów; - wzrost potencjału turystycznego i uzdrowiskowego podobszarów rewitalizacji; - zmniejszenie poziomu bezrobocia; - wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców; - wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; - zwiększenie się dochodów mieszkańców; - spadek poziomu wykluczenia społecznego; - efektywne wykorzystanie potencjału podobszarów rewitalizacji. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	<i>Społeczne zintegrowanie – włączenie społeczne mieszkańców i wsparcie w sytuacjach kryzysowych</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	0,8 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Celem działania jest aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez wykorzystanie różnego rodzaju narzędzi i działań prowadzących do poprawy oraz wzmocnienia ich szans na zatrudnienie.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje realizację kompleksowych, zindywidualizowanych programów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, obejmujących szeroki katalog instrumentów o charakterze społecznym, zawodowym czy edukacyjnym, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca socjalna; - staże, wolontariat, praktyki zawodowe; - subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy; - usługi ułatwiające adaptację pracownika w środowisku pracy; - poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne; - trening kompetencji i umiejętności społecznych; - poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy; - kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę/dostosowanie kwalifikacji i umiejętności. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej		

Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: <ul style="list-style-type: none"> - pobudzenie i zwiększenie aktywności społecznej; - włączenie społeczne i zawodowe osób wykluczonych; - podniesienie kompetencji życiowych i zawodowych; - spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (szczególnie z powodu bezrobocia i ubóstwa). <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 9 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	<i>Edukacja przez całe życie – podniesienie kompetencji kluczowych</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	0,8 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Działanie polegać będzie na wsparciu w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, prowadzące do samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywności obywatelskiej, integracji społecznej i zatrudnienia uczniów szkół podstawowych, do których zalicza się w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> 1) porozumiewanie się w językach obcych; 2) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne; 3) kompetencje informatyczne; 4) umiejętność uczenia się; 5) kompetencje społeczne; 6) inicjatywność i przedsiębiorczość. Ponadto realizowany projekt uwzględnia rozwój kompetencji i umiejętności kadr kształcących oraz zakup niezbędnego wyposażenia w sprzęt i materiały dydaktyczne.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica		
Cele rewitalizacji, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie jakości oferty edukacyjnej; - podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy; - rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; - wzrost aktywności społecznej i gospodarczej uczniów; 		

	<p>- wzrost aktywności społecznej.</p> <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
--	---

Tabela 10 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	<i>Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym podobszar rewitalizacji I i II)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	0,3 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), środki MKiDN, budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres projektu obejmuje organizację spotkań, wydarzeń, warsztatów oraz wspieranie inicjatyw oddolnych mających na celu edukację kulturalną, zdrowotną, ekologiczną i artystyczną poprzez działania edukacyjno-animacyjne, stymulujące kreatywność i aktywizujące twórczo uczestników w różnym wieku.</p> <p>Projekty oparte o oryginalną i spójną koncepcję, uwzględniające zindywidualizowane potrzeby docelowych grup odbiorców w sposób umożliwiający uczestnikom rozwijanie zdolności, umiejętności i wiedzy. Realizacja przedsięwzięć wykorzystywać będzie eksperymenty, nowe technologie oraz media.</p> <p>Jednym z głównych założeń projektu jest wspieranie zadań umożliwiających uczestnictwo oraz integrację przedstawicieli różnych grup społecznych i wiekowych, osób z niepełnosprawnościami, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, opartych o międzysektorową współpracę, w szczególności sektora publicznego i społecznego (organizacje pozarządowe, grupy nieformalne itp.).</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, Gminny Ośrodek Kultury, partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.</p> <p>Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.</p> <p>Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.</p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie jakości oferty edukacyjnej, kulturalnej, zdrowotnej, ekologicznej i artystycznej; - zapewnienie atrakcyjnych możliwości spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców; - wzrost tożsamości lokalnej i integracji mieszkańców; - wzmocnienie międzysektorowej współpracy. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. 		

	Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
--	--

Tabela 11 Projekt podstawowy nr 6

Nazwa projektu	<i>Czyste środowisko naturalne – edukacja i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym podobszar rewitalizacji I i II)	Okres realizacji	2017–2023
Szacowana wartość	2 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje wymianę starych pieców, kotłów oraz urządzeń grzewczych, w których używane są paliwa stałe wraz z wykonaniem instalacji wewnętrznych w indywidualnych gospodarstwach domowych, niezbędnych do odpowiedniego funkcjonowania systemu ogrzewania. Wsparcie projektu udzielone będzie na inwestycje w źródła ciepła wykorzystujące paliwa stałe oraz odnawialne źródła energii.</p> <p>Dofinansowanie do nowych urządzeń grzewczych będzie wynosiło 350zł/kW mocy nowego źródła ciepła, maksymalnie do mocy wyznaczonej w wyniku przeprowadzenia oceny energetycznej budynku oraz nie więcej niż 8 tys. zł/kocioł w przypadku budynku jednorodzinnego oraz nie więcej niż 10 tys. zł/kocioł w przypadku budynku wielorodzinnego, dla którego jest wprowadzane wspólne źródło ciepła dla więcej niż jednego lokalu.</p> <p>W przypadku konieczności poniesienia kosztów na instalację wewnętrzną, która jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania urządzenia, istnieje możliwość zwiększenia limitu środków dofinansowania maksymalnie do 1 tys. zł w przypadku budynku jednorodzinnego oraz do wielokrotności 1 tys. zł, zgodnej z liczbą odrębnych lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym i nie więcej niż 80 zł/m² ogrzewanej powierzchni.</p> <p>Warunkiem poprzedzającym realizację projektów będzie opracowanie planów gospodarki niskoemisyjnej, które muszą być zaopiniowane pozytywnie przez WFOŚiGW.</p> <p>W ramach projektu dofinansowanie będzie udzielone właścicielom budynków przeznaczonych na cele mieszkaniowe. W przypadku prowadzenia w części budynku działalności gospodarczej (np. wynajem pokoi, agroturystyka) będzie udzielona pomoc de minimis przez gminę, czyli pomoc na tzw. drugim poziomie.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Kamienica, partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.</p> <p>Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.</p> <p>Kierunek działania 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.</p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń powietrza; - zachowanie dziedzictwa naturalnego; - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców; - wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p>		

	<p>1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją.</p> <p>2. Obniżony poziom zanieczyszczeń powietrza.</p> <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</i></p>
--	---

Tabela 12 Projekt podstawowy nr 7

Nazwa projektu	<i>Nadanie nowych funkcji społecznych po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w Szczawie</i>		
Lokalizacja	Gmina Kamienica (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	2,1 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje kompleksową przebudowę, rozbudowę, modernizację i adaptację wraz z poprawą efektywności energetycznej obiektu infrastrukturalnego po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w sołectwie Szczawa na cele publiczne (w tym m.in. stworzenie inkubatora przedsiębiorczości), w szczególności poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kapitalny remont wewnątrz budynku; 2) przystosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych poprzez niwelację barier architektonicznych; 3) wymianę stolarki okiennej i drzwiowej; 4) ocieplenie ścian zewnętrznych budynku; 5) wymianę instalacji wewnętrznych; 6) doposażenie obiektu do świadczenia usług o charakterze publicznym; 7) zagospodarowanie i uporządkowanie otoczenia budynku, w tym modernizacja istniejącego parkingu. <p>Wsparta infrastruktura pozwoli na utworzenie atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni lokalowej w celu podjęcia działań na rzecz promocji i rozwoju funkcji turystycznej i uzdrowiskowej oraz kreowania standardów związanych z rozwojem przedsiębiorczości mieszkańców, a co za tym idzie – budowania marki i wizerunku Gminy Kamienica.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.</p> <p>Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów. Kierunek działania 2.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.</p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości społecznej i gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; 		

	<ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie przestrzeni i obiektów publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych; - zmniejszenie wykluczenia społecznego. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsięwzięć ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
--	---

Tabela 13 Projekt podstawowy nr 8

Nazwa projektu	<i>Zabezpieczenie i udostępnienie zabytkowego kompleksu pałacowo-dworskiego „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej</i>		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji I	Okres realizacji	2018–2020
Szacowana wartość	0,4 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje zachowanie, modernizację i udostępnienie lokalnego dziedzictwa kulturowego – zespołu pałacowo-dworskiego, mieszącego Ośrodek Szkoleniowo-Turystyczny „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej poprzez poprawę estetyki przestrzeni obejmującej w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nasadzenie nowej oraz uporządkowanie istniejącej zieleni; 2) modernizację i dostosowanie do zabytkowego wyglądu obiektów dworskich ogrodzenia otaczającego teren; 3) modernizację drogi dojazdowej i parkingów; 4) wykreowanie nowych oraz modernizację istniejących alejek spacerowych; 5) zagospodarowanie przestrzeni w obiekty małej architektury (w tym m.in. ławki, urządzenia zabawowe, oświetlenie). 		
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców. Kierunek działania 1.3. Tworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej.</p> <p>Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.1. Udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.</p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej, zdrowotnej, prozdrowotnej i opieki; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - rozwój turystyki. 		

	<p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
--	---

Tabela 14 Projekt podstawowy nr 9

Nazwa projektu	<i>Utworzenie „Domu Rehabilitacyjno-Wczasowego” w Szczawie</i>		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji II	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	42 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Przedmiotowy zakres projektu obejmuje dokończenie i wykończenie obiektu, w którym będą świadczone usługi hotelowe i rehabilitacyjno-wczasowe, jak również usługi medyczne, poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wykonanie prac wykończeniowych w budynku; 2) wykończenie wnętrza basenu krytego i strefy SPA; 3) zagospodarowanie przestrzeni pod stworzenie basenu zewnętrznego; 4) przebudowa parkingu na terenie obiektu. <p>Budynek po przeprowadzeniu wszelkich prac spełniać będzie wszelkie kryteria związane z obsługą turystyczną połączoną z usługami medycznymi w oparciu o lecznicze wody zlokalizowane w Szczawie. W siedmiokondygnacyjnym obiekcie znajdzie się 200 pokoi 2-osobowych, 20 pokoi 3-osobowych i 4 apartamenty oraz z basen kryty ze strefą SPA o powierzchni 1300 m².</p>		
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.</p> <p>Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy.</p> <p>Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni. Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.</p>		

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej, zdrowotnej, prozdrowotnej i opieki; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - rozwój turystyki. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
---	--

Tabela 15 Projekt podstawowy nr 10

Nazwa projektu		<i>Utworzenie Domu Seniora z częścią hotelową w Szczawie</i>	
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji II	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	30 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>W ramach planowanego projektu związanego z budynkiem ośrodka rehabilitacyjno-leczniczego wraz z obiektami przynależnymi w Szczawie zakres rzeczowy zadań obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przebudowę, rozbudowę i nadbudowę budynku przeznaczonego na dom seniora, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - wyburzenie istniejącego dachu; - wyburzenie stropów nad IV piętrem; - przebudowę i nadbudowę kondygnacji IV piętra; - wykonanie nowego stropu wraz z dwuspadowym dachem; - przebudowę istniejących pomieszczeń dostosowanych do funkcji domu seniora; - rozbudowę obiektu o basen rehabilitacyjny z częścią do hydroterapii; 2) nadbudowę dwukondygnacyjnego hotelu; 3) wyposażenie obiektów stanowiących jednolitą infrastrukturę leczniczą, rehabilitacyjną, opiekuńczą i hotelową. <p>Powstała infrastruktura pozwoli na utworzenie na terenie podobszaru rewitalizacji II Centrum Opieki i Rehabilitacji Srebrna Jesień w Szczawie, świadczącym szeroki zakres usług o charakterze leczniczym, opiekuńczym, rehabilitacyjnym i hotelowym.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy. Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.</p>		

	<p>Kierunek działania 1.2. Wykorzystywanie zasobów wód mineralnych Szczawy.</p> <p>Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.</p> <p>Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej, zdrowotnej, prozdrowotnej i opieki; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - rozwój turystyki. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>

Tabela 16 Projekt podstawowy nr 11

Nazwa projektu	<i>Utworzenie obiektu gastronomicznego i rekreacyjnego w Szczawie</i>		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji II	Okres realizacji	2018–2019
Szacowana wartość	3 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Przedmiotowy zakres projektu obejmuje poszerzenie oferty turystycznej o obiekty o charakterze gastronomicznym, sportowym i rekreacyjnym na terenie podobszaru rewitalizacji II poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) utworzenie całorocznego basenu sportowo-rekreacyjnego; 2) stworzenie kortu tenisowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą; 3) utworzenie obiektów rekreacyjnych, w tym wyposażenie przestrzeni w obiekty małej architektury; 4) utworzenie obiektu gastronomicznego „Karczma Góralska” wraz z zagospodarowaniem otoczenia w obiekty małej architektury oraz parking. 		
Podmioty realizujące projekt	Partnerzy społeczni i gospodarczy, przedsiębiorcy		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy.</p> <p>Kierunek działania 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.</p> <p>Cel rewitalizacji 2. Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni.</p> <p>Kierunek działania 2.2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni oraz dbałość o estetykę obiektów i terenów.</p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty turystycznej, zdrowotnej, prozdrowotnej i opieki; 		

<p>w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości; - wzrost przedsiębiorczości gospodarczej mieszkańców; - poprawa estetyki i ładu przestrzennego przestrzeni publicznej; - rozwój turystyki. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
--	--

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 17), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 17 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami i kierunkami działań
1.	<i>Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje wykorzystanie narzędzi monitorowania bezpieczeństwa socjalnego poprzez współpracę z instytucjami o charakterze społecznej, w szczególności z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, którego zadaniem będzie wdrażanie różnorodnych i kompleksowych programów służących aktywizacji społecznej i zawodowej osób wykluczonych oraz zagrożonych marginalizacją społeczną. Przedsięwzięcie zakładać będzie również propagowanie idei wolontariatu oraz wsparcie merytoryczne i techniczne dla nowo powstałych i już działających organizacji pozarządowych, jak również ścisłe nawiązanie współpracy międzysektorowej, przyczyniającej się do wzrostu integracji społecznej różnych grup interesariuszy.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1.
2.	<i>Organizacja cyklicznych wydarzeń oraz rozwój działalności społecznej, sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej, artystycznej i edukacyjnej na rzecz interesariuszy rewitalizacji</i>	Tematyczny zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację nowych oraz rozszerzenie istniejącej oferty imprez, wydarzeń, działań, zajęć, warsztatów, prelekcji itp. z wykorzystaniem wspartej w działaniach rewitalizacyjnych infrastruktury i przestrzeni na rzecz lokalnej społeczności. Ponadto zakłada się utworzenie systemu wsparcia i współpracy opartego o szeroki wachlarz narzędzi, z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, przyczyniając się do eliminacji i/lub ograniczenia zdiagnozowanych negatywnych zjawisk o charakterze społecznym.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1.

3.	<i>Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji)</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje m.in. prowadzenie kampanii informacyjnych nt. dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Planowanie jest również nawiązanie ścisłej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie wspierania inicjatyw gospodarczych. Ważnym elementem będzie również wdrożenie systemu wsparcia merytorycznego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej i startupów, funkcjonowania inkubatora przedsiębiorczości społecznej i gospodarczej czy kreowania współpracy pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami na rzecz podobszarów rewitalizacji.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.
4.	<i>Tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej</i>	Zakres tematyczny przedsięwzięcia obejmuje stworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej w szczególności na podobszarach rewitalizacji o charakterze komercyjnym i publicznym, przy wykorzystaniu lokalnego dziedzictwa, mającą na celu rozwój funkcji turystycznych i uzdrowiskowych tego miejsca.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
5.	<i>Tworzenie produktu turystycznego bazującego na lokalnym dziedzictwie</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje kreowanie kompleksowego, markowego produktu turystycznego Gminy Kamienica opartego o ideę powstania uzdrowiska w Szczawie oraz strukturę podmiotów (sektora publicznego, prywatnego i społecznego), atrakcji, miejsc, wód mineralnych, punktów obsługi i obiektów funkcjonujących zgodnie ze spójną koncepcją.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
6.	<i>Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej</i>	Przedsięwzięcie swoim zakresem obejmuje budowę, rozbudowę, przebudowę i modernizację sieci infrastruktury komunalnej (przede wszystkim sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz infrastruktury drogowej) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. ciągami pieszymi i rowerowymi, oświetleniem, oznakowaniem itp.).	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2.
7.	<i>Poprawa stanu wizualnego i technicznego oraz adaptacja do pełnienia pierwotnych bądź nadania nowych funkcji budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych, usługowo-handlowych, hotelowych</i>	W ramach przedsięwzięć zakłada się m.in. przebudowę, rozbudowę, modernizację, adaptację i wyposażenie obiektów, poprawę efektywności energetycznej wykorzystującej technologie EWE i OZE, wzrost estetyki zewnętrznej obiektów oraz uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni wokół budynków wraz z niezbędną infrastrukturą (m.in. NZOZ w Szczawie, budynków szkół podstawowych oraz obiektów prywatnych).	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.

	<i>i produkcyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, zlokalizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji</i>		
8.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców</i>	Zakres tematyczny projektu obejmuje w szczególności budowę nowych oraz modernizację i przebudowę istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych wraz z wyposażeniem. Przedsięwzięcia opierać się będą w szczególności na rozwoju infrastruktury ścieżek rowerowych, sal gimnastycznych, hal sportowych, boisk (w tym boisk o charakterze wielofunkcyjnym), urządzeń zabawowych i siłowni zewnętrznych.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii efektów w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie większy i obejmie teren całej gminy, ponieważ z efektów zaplanowanych działań korzystać będą wszyscy interesariusze rewitalizacji. Zaplanowane „miękkie” przedsięwzięcia rewitalizacyjne ze względu na społeczny charakter działań dedykowane będą mieszkańcom całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę oddziaływania na wzmocnienie kapitału społecznego ludzi młodych oraz wykluczenie społeczne i/lub zagrożenie ubóstwem można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na dwóch podobszarach i uniknięcia wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia

inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Z drugiej strony komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonych podobszarów rewitalizacji w zakresie dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danych podobszarów, które w tym przypadku spowodowane są głównie kumulacją wykluczenia społecznego. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do poszczególnych fragmentów podobszarów, które charakteryzują się innymi problemami ze względu na pełnione funkcje. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza podobszarów rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji), uwzględniająca uwarunkowania i zasoby wewnętrzne obszaru, tj. unikatowe zasoby naturalne: lecznicze wody mineralne oraz unikatowość Beskidu Wyspowego. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach, będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej.

Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 2, części I dokumentu.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Kamienica przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Urzędzie Gminy Kamienica (UG Kamienica), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG Kamienica, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele komórek/referatów/samodzielnych stanowisk pracy UG Kamienica i/lub jednostek organizacyjnych gminy, odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Jako organ opiniodawczo-doradczy Wójta Gminy Kamienica powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem NR IRG.0050.3.2017 Wójta Gminy Kamienica z dnia 3 stycznia 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2007–2013, a także komplementarnymi projektami społecznymi wdrażanymi w ramach polityki spójności 2014–2020. Ma to kluczowe

znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

Projekty zrealizowane przez Gminę Kamienica, obejmujące swym zasięgiem wyznaczone podobszary rewitalizacji i/lub mające na niego wpływ społeczno-gospodarczy (współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych) przedstawia tabela 18.

Tabela 18 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji lub mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Kamienica

Lp.	Nazwa projektu	Wartość projektu w złotych	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
1.	„Budowa centrum turystyczno-uzdrowiskowego z pijalnią wód mineralnych w Szczawie”	623 310,44	383 182,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie „Odnowa i rozwój wsi”
2.	„Odnowa centrum wsi Kamienica poprzez budowę placu rekreacyjno-sportowego”	180 591,44	117 690,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 413 „Wdrożenie lokalnych strategii rozwoju”
3.	„Budowa gminnego parku przyrodniczego w Kamienicy”	149 112,69	96 983,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 413 „Wdrożenie lokalnych strategii rozwoju”
4.	„Odnowa wsi Kamienica poprzez przebudowę obiektu sportowo-rekreacyjnego”	481 517,09	159 258,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 413 „Wdrożenie lokalnych strategii rozwoju”
5.	„Uzupełnienie wodociągów w Gminie Kamienica oraz modernizacja oczyszczalni ścieków w Kamienicy”	3 638 354,81	1 682 859,19	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
6.	„Remont świetlicy w Zbludzy i świetlicy i zaplecza w Kamienicy”	125 735,08	82 020,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie „Odnowa i rozwój wsi”
7.	„Rozbudowa istniejącej kanalizacji sanitarnej w Gminie Kamienica”	1 255 345,15	677 021,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
8.	„Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej z przyłączami – II etap w m. Kamienica”	580 666,44	248 816,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
9.	„Budowa mikroinstalacji prosumenckich – fotowoltaicznych na budynkach	1 262 633,74	569 509,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013

	mieszkalnych w Gminie Kamienica”			działanie 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
10.	„Czas na aktywność w gminie Kamienica”	521 001,04	442 850,88	EFS, POKL 2007–2013 działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji”
11.	„Równam do najlepszych”	176 823,60	150 300,06	EFS, POKL 2007–2013 działanie „9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty”
12.	„Poznaj tradycję”	49 984,00	42 486,40	EFS, POKL 2007–2013 działanie 9.5. „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”
13.	„Modernizacja ośrodka rekreacyjnego „Saturn” w Kamienicy” (Beneficjent: Gminny Ośrodek Kultury w Kamienicy)	479 833, 43	294 979,00	EFRRROW, PROW na lata 2007–2013 działanie „Odnowa i rozwój wsi”
14.	„Produkcja tkanin artystycznych sposobem na aktywizację kobiet w Gminie Kamienica” (Beneficjent: Gminny Ośrodek Kultury w Kamienicy)	49 992,85	42 493,92	EFS, POKL 2007–2013 działanie 6.3.” Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich”
15.	„Wspomóżmy talenty” (Beneficjent: Gminny Ośrodek Kultury w Kamienicy)	49 985,00	42 487,25	EFS, POKL 2007–2013 działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamienica

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

W związku z tym, że komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji przez podmioty prywatne, które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądaných zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i infrastrukturalnych.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w części III, rozdziale 3 dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych Gminy Kamienica, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014–2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym przez różnych interesariuszy rewitalizacji, a tym samym brak możliwości dokładnego określenia ich całkowitych wartości w okresie realizacji GPR, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo w tabeli 19.

Tabela 19 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu w mln zł	Środki publiczne			Środki prywatne
			Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe/innych gmin/powiatu	
1.	Zwiększenie integracji i poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – rozwój infrastruktury społecznej i atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych	11 500 000,00	2 125 000,00	6 375 000,00	–	3 000 000,00
2.	Przedsiębiorczy mieszkańcy – współpraca i wsparcie na starcie oraz w rozwoju	1 000 000,00	150 000,00	850 000,00	–	–
3.	Spoleczne zintegrowanie – włączenie społeczne mieszkańców i wsparcie w sytuacjach kryzysowych	800 000,00	120 000,00	680 000,00	–	–
4.	Edukacja przez całe życie – podniesienie kompetencji kluczowych	800 000,00	40 000,00	760 000,00	–	–
5.	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców	300 000,00	60 000,00	240 000,00	–	–
6.	Czyste środowisko naturalne – edukacja i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu	2 000 000,00	20 000,00	1 950 000,00	–	–
7.	Nadanie nowych funkcji społecznych po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w Szczawie	2 100 000,00	–	–	–	2 100 000,00
8.	Zabezpieczenie i udostępnienie zabytkowego kompleksu pałacowo-dworskiego „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej	400 000,00	–	–	–	400 000,00
9.	Utworzenie „Domu Rehabilitacyjno-Wczasowego” w Szczawie	42 000 000,00	–	–	–	42 000 000,00
10.	Utworzenie Domu Seniora z częścią hotelową w Szczawie	30 000 000,00	–	–	–	30 000 000,00
11.	Utworzenie obiektu gastronomicznego i rekreacyjnego w Szczawie	3 000 000,00	–	–	–	3 000 000,00
PROJEKTY PODSTAWOWE		90 900 000,00	2 515 000,00	10 855 000,00	0,00	80 530 000,00
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE		20 000 000,00	2 250 000,00	11 250 000,00	1 500 000,00	5 000 000,00
SUMA		110 900 000,00	4 765 000,00	22 105 000,00	1 500 000,00	85 530 000,00

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilkanaście lat, dlatego ważnym elementem decydującym o efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Kamienica przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji powołanego w ramach stanowiska w Urzędzie Gminy Kamienica (UG Kamienica), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG Kamienica, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Koordynator będzie współpracował z innymi pracownikami UG Kamienica, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. Dodatkowo odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele komórek/referatu/samodzielnych stanowisk pracy UG Kamienica i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia w skład Zespołu Zadaniowego mogą wejść również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, biorących udział we wdrażaniu GPR.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Kamienica Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy oraz Referat Finansowy Urzędu Gminy Kamienica.

Koordinator ds. rewitalizacji powołany w Urzędzie Gminy Kamienica w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniotwórczo-doradczy Wójta Gminy Kamienica w zakresie rewitalizacji i partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępowaniem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

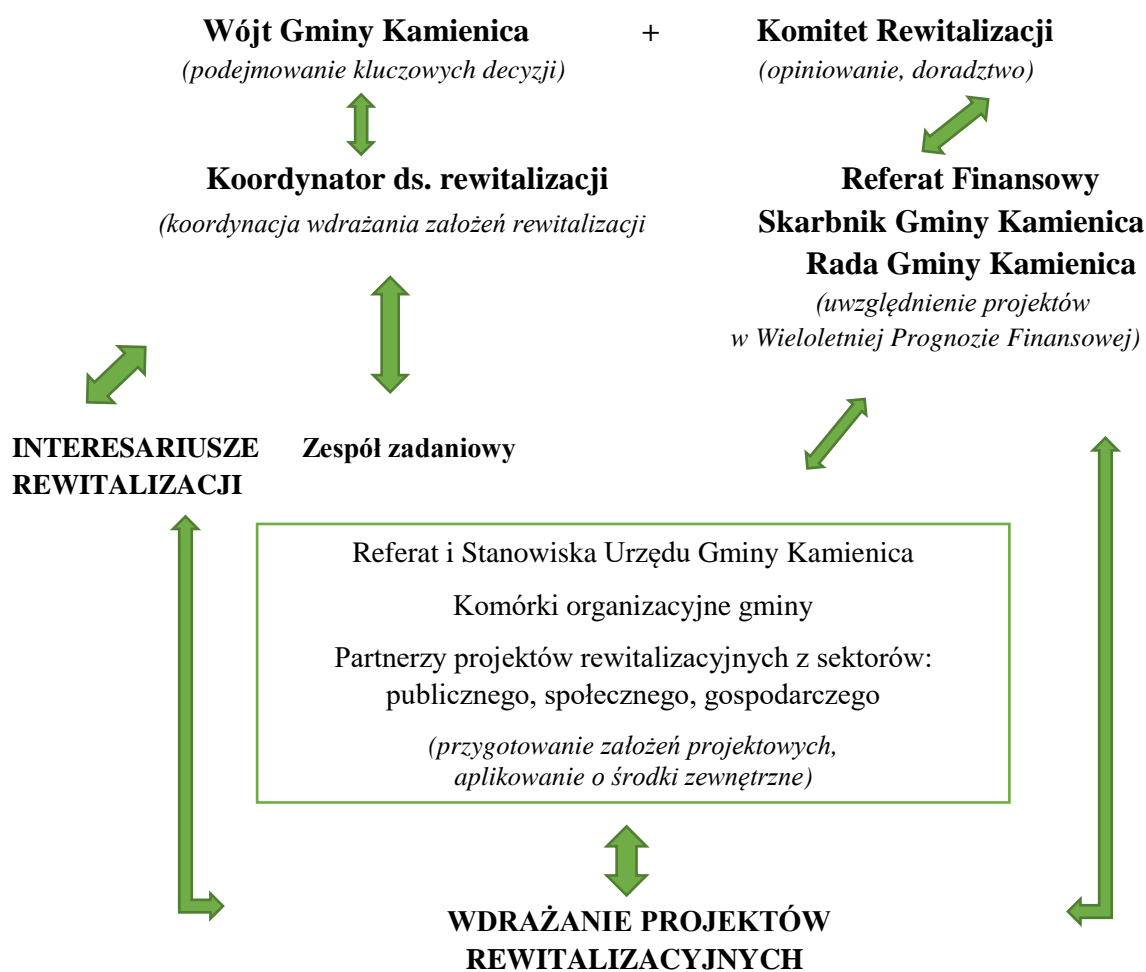
Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Kamienica

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres wdrażania zaplanowanych działań, dzięki czemu wskazane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są możliwe do zrealizowania w horyzoncie czasowym dokumentu. Przyjęcie takiego podejścia jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020. Przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawia tabela 20.

Tabela 20 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)							
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	Zwiększenie integracji i poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – rozwój infrastruktury społecznej i atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych								
2.	Przedsiębiorczy mieszkańcy – współpraca i wsparcie na starcie oraz w rozwoju								
3.	Spoleczne zintegrowanie – włączenie społeczne mieszkańców i wsparcie w sytuacjach kryzysowych								
4.	Edukacja przez całe życie – podniesienie kompetencji kluczowych								
5.	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców								
6.	Czyste środowisko naturalne – edukacja i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu								
7.	Nadanie nowych funkcji społecznych po byłym Domu Handlowo-Usługowym „Kiczora” w Szczawie								
8.	Zabezpieczenie i udostępnienie zabytkowego kompleksu pałacowo-dworskiego „Dworek – Gorce” w Kamienicy Górnej								
9.	Utworzenie „Domu Rehabilitacyjno-Wczasowego” w Szczawie								
10.	Utworzenie Domu Seniora z częścią hotelową w Szczawie								
11.	Utworzenie obiektu gastronomicznego i rekreacyjnego w Szczawie								

PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną								
2.	Organizacja cyklicznych wydarzeń oraz rozwój działalności społecznej, sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej, artystycznej i edukacyjnej na rzecz interesariuszy rewitalizacji								
3.	Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji)								
4.	Tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej								
5.	Tworzenie produktu turystycznego bazującego na lokalnym dziedzictwie								
6.	Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej								
7.	Poprawa stanu wizualnego i technicznego oraz adaptacja do pełnienia pierwotnych bądź nadania nowych funkcji budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych, usługowo-handlowych, hotelowych i produkcyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, zlokalizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji								
8.	Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców								

Źródło: Opracowanie własne

1.3. *Public relations* dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Koordynator ds. rewitalizacji (osoba na Stanowisku ds. Inwestycji, Remontów i Gospodarki Komunalnej) we współpracy z UG Kamienica. Komórki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – utworzenie i aktualizacja zakładki „Rewitalizacja” na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica), a także zakładki „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamienica na lata 2016–2023” (w dziale „Informator”) na stronie internetowej gminy (kamienica.net.pl), poczta elektroniczna wydziału Urzędu Gminy odpowiedzialnego za kontakt z interesariuszami w sprawie rewitalizacji;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- lokalne media – artykuły informacyjno-promocyjne w prasie lokalnej „Głos Limanowski”, obejmującej swoim zasięgiem m.in. obszar rewitalizacji.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;

- 2) mieszkańcy gminy;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Gmina Kamienica na etapie sporządzenia dokumentu stosowała zasady promocji wynikające z umowy dotacji na realizację projektu „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica”, który jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Małopolskiego.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Koordynator ds. rewitalizacji powołany w UG Kamienica we współpracy z jego pracownikami. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne stanowiska/referaty Urzędu Gminy Kamienica, komórki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Koordynator ds. rewitalizacji powołany w Urzędzie Gminy Kamienica będzie mieć za zadanie:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie co 3 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Gminy Kamienica;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (w zakładce „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamienica na lata 2016–2023” w dziale „Informator”) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica w zakładce „Rewitalizacja”) a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Gminy Kamienica analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 21). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2014 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Gminy Kamienica komórki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do osoby na stanowisku Inspektora. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania IZ RPO sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 21 Wskaźniki monitoringowe wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023*

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla podobozaru rewitalizacji I (stan na 31.12.2014 r.)	Wartość bazowa dla podobozaru rewitalizacji II (stan na 31.12.2014 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2014 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA						
Cel rewitalizacji 1. <i>Wzrost atrakcyjnych miejsc pracy</i>	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	PUP w Limanowej	13,5	14,4	13,9
	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem	%	PUP w Limanowej	57,0	63,5	60,4
	Liczba osób, którym przyznano świadczenie społeczne z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców	szt.	GOPS w Kamienicy	98,3	42,0	37,4
	Liczba osób, którym przyznano świadczenie społeczne z powodu bezrobocia na 1 000 mieszkańców	szt.	GOPS w Kamienicy	71,7	33,6	27,4
Cel rewitalizacji 2. <i>Poprawa jakości, dostępności i funkcjonalności przestrzeni</i>	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	UG Kamienica	184	110	88
	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadającą na 1 000 mieszkańców	km ²	UG Kamienica	0,093	0,003	0,007
	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	UG Kamienica	0,344	0,004	0,007
WSKAŹNIKI PRODUKTU						
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Wnioskodawcy projektów	0	0	–
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Wnioskodawcy projektów	0	0	–

	Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem	osoby/rok	Wnioskodawcy projektów	0	0	–
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Wnioskodawcy projektów	0	0	–
	WSKAŹNIKI REZULTATU					
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	Wnioskodawcy projektów	0	0	–
	Obniżony poziom zanieczyszczeń powietrza	mg/ppm	Wnioskodawcy projektów	0	0	–
	Liczba osób korzystających z obiektów/przestrzeni objętych wsparciem	osoby/rok	Wnioskodawcy projektów	0	0	–

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że Gminny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Kamienica (przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji powołanego w Urzędzie Gminy Kamienica, sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy Kamienica będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Wójta Gminy Kamienica w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany, Wójt Gminy Kamienica wystąpi do Rady Gminy Kamienica z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskania opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Gminy uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Kamienica.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. rewitalizacji powołanego w ramach struktur Urzędu Gminy Kamienica, który będzie na jej podstawie przygotowywać sprawozdanie z realizacji GPR, co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);
- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku

którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;

- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców. ***Kluczowymi interesariuszami rewitalizacji*** na terenie Gminy Kamienica są przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a także inni, wymienieni w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko

informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowe (m.in. ankieta on-line), inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiskę projektową) czy współrealizację (m.in. konkursy na partnerów). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawia tabela 22.

Tabela 22 Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
<p>Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne (sołectwa gminy) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie od 24.06 do 23.07.2016 r., które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych (<i>informowanie, konsultowanie</i>). 2. Przeprowadzenie spaceru studyjnego połączonego z wizją lokalną pracownika Urzędu Gminy Kamienica w dniach 14.09.2016 roku oraz 15.09.2016 r. w celu określenia problemów i skali potrzeb rewitalizacyjnych w sferze funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej (<i>konsultowanie</i>). 3. Organizacja wywiadów grupowych w dniu: 23.11.2016 roku – dla młodzieży (godz. 10:00), dla przedstawicieli instytucji publicznych (godz. 12:00), dla przedstawicieli sektora gospodarczego i społecznego (godz. 14:00) oraz w dniu 20.05.2015 roku w celu przedstawienia podstaw teoretycznych rewitalizacji oraz możliwości włączenia się poszczególnych grup społecznych w realizację projektów rewitalizacyjnych (<i>informowanie, konsultowanie, współdecydowanie, współrealizacja</i>). 4. Przeprowadzenie w dniu 11.01.2017 roku szkolenia Komitetu Rewitalizacji oraz dyżuru świadczenia indywidualnego doradztwa dla partnerów rewitalizacji, na których omówiona została metodologia i przedstawione zostały wyniki przeprowadzonej diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica w podziale na sołectwa gminy i obszary miasta, a także ustalona została wstępna propozycja granic obszaru rewitalizacji do konsultacji zewnętrznych (<i>informowanie, konsultowanie, współdecydowanie</i>). 5. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (<i>informowanie, konsultowanie, współdecydowanie</i>) – w terminie od 28.09.2016 roku do 27.10.2016 roku oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 21.10.2016 roku, w następujących formach: <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Gminy Kamienica; - bezpośrednio do pokoju nr 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica;

	<p>2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii, które odbyło się w dniu 24.11.2016 roku w Gminnym Ośrodku Kultury w Kamienicy;</p> <p>3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w pokoju 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica.</p> <p>Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Kamienica oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Kamienica (w zakładce „Ogłoszenia”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienicaw zakładce „Rewitalizacja”).</p> <p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 14.12.2016 roku na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem oraz raport z przebiegu konsultacji społecznych.</p>
PROGRAMOWANIE	
<p>Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Publikacja w dniu 04.01.2017 roku obwieszczenia o podjęciu przez Radę Gminy w Kamienicy uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji oraz zaproszenie do udziału w opracowaniu dokumentu na oficjalnej stronie internetowej gminy (w zakładce „Aktualności”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienicaw zakładce „Rewitalizacja”), na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Kamienica oraz w prasie lokalnej „Głos Limanowski” (Nr 1(109), styczeń 2017 (<i>informowanie</i>)). 2. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie od 04.01.2017 roku do 31.01.2016 roku, które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (<i>informowanie, konsultowanie</i>). 3. Przeprowadzenie w terminie od 07.12.2016 r. do 30.12.2016 roku otwartego naboru na członków Komitetu Rewitalizacji zgodnie z procedurą zawartą w Regulaminie, przyjętym <i>Uchwałą Nr XVIII/159/16 Rady Gminy Kamienica z dnia 6 grudnia 2016 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji (informowanie, konsultowanie, opiniowanie)</i>. Zgłoszenia kandydatów na członka Komitetu Rewitalizacji można było dokonać poprzez czytelną wypełnienie formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji oraz dostarczenie go w następujący sposób: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną w formie skanu na podany adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Kamienica; - bezpośrednio w pokoju nr 12 (Sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica. 4. Przeprowadzenie otwartego naboru projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji (<i>informowanie, konsultowanie, współrealizacja</i>) w terminie od 04.01.2017 roku do 31.01.2017 roku poprzez fiskę projektową, którą można było złożyć:

- drogą elektroniczną na podany adres e-mail;
  - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Kamienica;
  - bezpośrednio w pokoju nr 12 (Sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica.
5. Przeprowadzenie 2 spotkań informacyjno-warsztatowych dla mieszkańców (interesariuszy rewitalizacji) wyznaczonego obszaru rewitalizacji w dniu 10.02.2017 o godz. 12:00 roku i 10.02.2017 roku o godz. 14:00 w Gminnym Ośrodku Kultury w Kamienicy (*informowanie, konsultowanie, współdecydowanie*).
6. Przeprowadzenie posiedzeń Komitetu Rewitalizacji w dniach 11.01.2017 roku i 09.02.2017 roku (*opiniowanie, konsultowanie i kontrola obywatelska*).
7. Konsultacje społeczne dokumentu w terminie od ..... roku do ..... roku oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. .... roku (*informowanie, konsultowanie, współdecydowanie*) w następujących formach:
- 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć:
    - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail;
    - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Kamienica;
    - bezpośrednio do pokoju nr 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica;
  - 2) otwarte spotkanie informacyjno-konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji z możliwością składania uwag, opinii w dniu ..... roku;
  - 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w pokoju 12 (sekretariat) w Urzędzie Gminy Kamienica;
  - 4) robocze spotkanie konsultacyjne dla Komitetu Rewitalizacji w dniu .....2017 roku w Urzędzie Gminy Kamienica.
12. Przeprowadzenie konferencji rozpoczynającej pracę nad dokumentem „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023” w dniu 09.02.2017 roku w celu wypracowania założeń programu (*informowanie i współpraca*).
13. Organizacja konferencji podsumowującej prace nad dokumentem w dniu .....2017 roku, na której przedstawione zostały główne założenia projektu dokumentu (*informowanie, konsultowanie*).
- Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.

WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
<p>Wdrażanie założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu (<i>współrealizacja</i>) zgodnie z <i>Ustawą z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020</i> (Dz. U. z 2016 r. poz. 217 z późn. zm.). 2. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji (<i>współdecydowanie</i>). 3. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni (<i>współdecydowanie</i>). 4. Spacery badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych (<i>współdecydowanie</i>). 5. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów, w tym w partnerstwach międzysektorowych (<i>współdecydowanie</i>). 6. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji (<i>współdecydowanie</i>). 7. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów (<i>informowanie, współdecydowanie</i>). 8. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją (<i>współrealizacja</i>).
MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
<p>Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (<i>informowanie</i>). 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych (<i>informowanie, konsultowanie, kontrola obywatelska</i>). 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term i ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych (<i>informowanie, konsultowanie, kontrola obywatelska</i>). 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji (<i>współdecydowanie</i>). 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji (<i>konsultowanie</i>).

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowy opis dotyczący przebiegu konsultacji społecznych i efektów poszczególnych metod partycypacji społecznej oraz mechanizmów włączenia społeczności lokalnej na etapie diagnozowania i programowania, zamieszczony jest chronologicznie na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica w zakładce „Rewitalizacja”), dzięki czemu udokumentowany został udział w nim różnych interesariuszy. Zastosowane mechanizmy włączenia dostosowane były do wszystkich potencjalnych interesariuszy rewitalizacji z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy, powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Gminy Kamienica *Uchwały nr XVIII/161/16 z dnia 6 grudnia 2016 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*. Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi od dnia 28.09.2016 roku do dnia 25.11.2016 roku w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz

elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Kamienica, bezpośrednio do pokoju nr 12 (sekretariat) w budynku ww. Urzędu), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniu 24.11.2016 roku) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w pokoju nr 12 w budynku ww. Urzędu. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Kamienica oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Kamienica (w zakładce „Aktualności”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.malopolska.pl/ugkamienica w zakładce „Rewitalizacja”). Powiadomienie o planowanych konsultacjach zamieszczone zostało wcześniej, tj. dnia 15.11.2016 roku. Po podjęciu ww. uchwały przez Radę Gminy na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Kamienica otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał do 30.12.2016 roku włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Wójt Gminy Kamienica. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem NR IRG.0050.3.2017 Wójta Gminy Kamienica z dnia 3 stycznia 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023* (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradcą Wójta Gminy Kamienica w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik do uchwały Nr XVIII/161/16 Rady Gminy w Kamienica z dnia 6 grudnia 2016 roku. Według zapisów niniejszego regulaminu Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Kamienica. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Gminy Kamienica oraz zarządzeń Wójta Gminy Kamienica związanych z rewitalizacją.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) przeprowadzona została procedura uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Krakowie co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Przepisy ww. ustawy określają, dla jakiej kategorii dokumentów planistycznych ze względu na ich indywidualną zawartość oraz zewnętrzne uwarunkowania, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto przesłanką obowiązkowo kwalifikującą do przedmiotowej oceny, zgodnie z art. 46 pkt 3 i art. 47 ww. ustawy jest stwierdzenie, iż w efekcie realizacji przedsięwzięć wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Decyzję o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydaje organ opracowujący projekt dokumentu sam bądź zgodnie z art. 47 ww. ustawy w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, którym w tym przypadku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie.

Rozdział zostanie uzupełniony po uzyskaniu decyzji RDOŚ w Krakowie co do konieczności przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W związku z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych, mimo możliwości ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) na okres nie dłuższy niż 10 lat, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji, nie przewiduje się jej ustanowienia (SSR). Zgodnie z dyspozycją niniejszej ustawy ustanowienie SSR wraz ze szczegółowym zakresem jej regulacji będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Gminy Kamienica, która zostanie podjęta na wniosek Wójta Gminy Kamienica. Jednak możliwość ustanowienia SSR pozostaje jako opcja, która zostanie zrealizowana, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność

tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi. W związku z tym na tym etapie nie jest możliwe wskazanie uzasadnienia do jej utworzenia.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji nie wymagane są zmiany w następujących uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1610):

1. *Uchwale nr XI/150/12 Rady Gminy Kamienica z dnia 29 listopada 2012 roku w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Kamienica na lata 2012–2014.*
2. *Uchwale nr XXIX/184/2010 Rady Gminy Kamienica z dnia 30 marca 2010 roku w sprawie uchwalenia programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy w latach 2010–2016 oraz zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy.*

Do 31 grudnia 2016 roku obowiązywał *Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Kamienica na lata 2012–2016* przyjęty ww. uchwałą przez Radę Gminy Kamienica.

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązującym dokumencie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Kamienica* zmienionym Uchwałą nr X/82/1999 Rady Gminy Kamienica z dnia 28 grudnia 1999 roku.

Wszystkie inne tereny znajdujące się na podobszarach rewitalizacji, a także cały teren gminy objęte są Uchwałą Nr XXV/190/13 Rady Gminy Kamienica z dnia 11 czerwca 2013 r. w sprawie uchwalenia zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy

Kamienica zmieniającą Uchwałę nr XXIII/154/05 Rady Gminy Kamienica z dnia 16 sierpnia 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 591 poz. 4077 z 2005 r. z późn. zm.).

Jednak w związku z realizacją założeń Gminnego Programu Rewitalizacji nie są wymagane zmiany w ww. dokumentach. Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.).*

Spis fotografii

Fotografia 1 Plac w Kamienicy Górnej	44
Fotografia 2 Zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej – 1	45
Fotografia 3 Zespół pałacowo-dworski w Kamienicy Górnej – 2	46
Fotografia 4 Niezagospodarowany i zdegradowany teren w sąsiedztwie zespołu pałacowo-dworskiego w Kamienicy Górnej.....	46
Fotografia 5 Park gminny w Kamienicy Górnej	47
Fotografia 6 Płyta amfiteatru w Kamienicy Górnej	48
Fotografia 7 Teren przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Kamienicy Górnej.....	49
Fotografia 8 Teren za Domem Handlowym w Kamienicy Górnej	49
Fotografia 9 Teren przy parku gminnym w Kamienicy Górnej.....	50
Fotografia 10 Pijalnia Wód Mineralnych w Szczawie.....	51
Fotografia 11 Niezagospodarowany teren wokół Pijalni Wód Mineralnych w Szczawie.....	51
Fotografia 12 Deptak w Szczawie.....	52
Fotografia 13 Nieużytki wzdłuż deptaka w Szczawie	53
Fotografia 14 Nieużytki w dolinie rzeki Kamienica w Szczawie	54
Fotografia 15 Nieużytek przy drodze wojewódzkiej 986 w Szczawie	54

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja podobszarów rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Kamienica.....	26
Mapa 2 Granice wyznaczonego podobszaru rewitalizacji I na terenie Gminy Kamienica.....	27
Mapa 3 Granice wyznaczonego podobszaru rewitalizacji II na terenie Gminy Kamienica	28
Mapa 4 Klasyfikacja pod względem kryterium ochrony zdrowia dla ozonu – cel długoterminowy w 2015 roku	56
Mapa 5 Rozkład stężenia rocznego pyłu zawieszonego PM10 na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku	57
Mapa 6 Rozkład stężeń pyłu zawieszonego PM2,5 – stężenia roczne na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku	57
Mapa 7 Rozkład stężenia rocznego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 na terenie województwa małopolskiego w 2015 roku	58

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica.....	23
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji ..	29
Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023.....	64
Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Kamienica.....	95

Spis tabel

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych.....	11
Tabela 2 Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w szkołach podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w latach 2010–2014.....	40
Tabela 3 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla gimnazjów z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.....	41
Tabela 4 Liczba organizacji pozarządowych w granicach obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica	42
Tabela 5 Zidentyfikowane kluczowe problemy oraz potencjały wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Kamienica	59
Tabela 6 Projekt podstawowy nr 1	66
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 2.....	69
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 3	70
Tabela 9 Projekt podstawowy nr 4	71
Tabela 10 Projekt podstawowy nr 5	72
Tabela 11 Projekt podstawowy nr 6.....	73
Tabela 12 Projekt podstawowy nr 7	74
Tabela 13 Projekt podstawowy nr 8.....	75
Tabela 14 Projekt podstawowy nr 9	76
Tabela 15 Projekt podstawowy nr 10.....	77
Tabela 16 Projekt podstawowy nr 11	78

Tabela 17 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	80
Tabela 18 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji lub mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Kamienica.....	87
Tabela 19 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica	91
Tabela 20 Harmonogram wdrażania dokumentu	96
Tabela 21 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamienica na lata 2016–2023	102
Tabela 22 Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji	108

Spis wykresów

Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w latach 2010–2014 na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji I	30
Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w latach 2010–2014 na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji II	31
Wykres 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i średnich dla Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego oraz Polski.....	31
Wykres 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Kamienica	32
Wykres 5 Udział % osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym – porównanie sytuacji w miejscowości Kamienica oraz w sołectwie Szczawa w latach 2010–2014.....	33
Wykres 6 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla miejscowości Kamienica, sołectwa Szczawa, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego.....	33
Wykres 7 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych w miejscowości Kamienica oraz w sołectwie Szczawa w latach 2010–2014.....	34

Wykres 8 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych w 2014 roku – porównanie średniej dla miejscowości Kamienica, sołectwa Szczawa, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego	34
Wykres 9 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica	35
Wykres 10 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji w 2014 roku (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 1 000 mieszkańców) – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica.....	37
Wykres 11 Liczba wypełnionych formularzy "niebieska karta" ze względu na przemoc w rodzinie w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica	38
Wykres 12 Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – porównanie Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego	38
Wykres 13 Średnie % wyniki sprawdzianu po szóstej klasie w szkołach podstawowych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji w latach 2010–2014.....	40
Wykres 14 Średnie % wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji, Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego, województwa małopolskiego i Polski	41
Wykres 15 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku – porównanie wyników dla Gminy Kamienica, powiatu limanowskiego i województwa małopolskiego.....	42
Wykres 16 Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców w km ² w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica	55
Wykres 17 Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenów w 2014 roku – porównanie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji i Gminy Kamienica.....	55

**Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-
-przestrzennych obszaru rewitalizacji**